

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi taloudellisen kilpailun edistämisestä annetun lain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksen tarkoituksena on luoda edellytykset nykyistä tehokkaamman kilpailupolitiikan harjoittamiselle. Tähän tavoitteeseen pyritään parantamalla kilpailuviranomaisten toimintamahdollisuuksia. Kilpailunrajoitusten ilmoittamista koskevia säännöksiä ehdotetaan selkeytettäväksi sekä yhdenmukaistettaviksi kaikkien kilpailunrajoitukseen osallistuvien osalta. Kilpailunrajoitusten vahingollisten vaikutusten arvioinnissa noudatettavia perusteita ehdotetaan tarkistettaviksi. Kilpailuneuvoston asemaa ehdotetaan vahvistettavaksi siten, että se voisi tarvittaessa antaa kilpai-

lunrajoituksia koskevia kieltopäätöksiä ja toimitusvelvoitteita sekä tehostaa niitä uhkasakolla. Samalla muutoksenhakuoikeutta kilpailuneuvoston päätöksistä ehdotetaan laajennettavaksi.

Muutokset on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun eduskunta on ne hyväksynyt. Omaaloitteisen ilmoitusvelvollisuuden piiriin kuuluvien kilpailunrajoitusten ilmoittamisen osalta ehdotetaan kuitenkin neljän kuukauden siirtymäaikaa lain voimaantuloista lukien.

SISÄLLYSLUETTELO

	Sivu		Sivu
YLEISPERUSTELUT	3	3. Esityksen taloudelliset vaikutukset	8
1. Nykyinen tilanne ja asian valmistelu	3	4. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja	8
1.1. Muutoksen syyt	3	YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	8
Yleistä	3	1. Laki taloudellisen kilpailun edistämisestä an-	8
Kilpailunrajoitusten ilmoittaminen	3	tun lain muuttamisesta	8
Kilpailunrajoitusten vahingolliset vaikutuk-	4	2. Voimaantulo	16
set	4	LAKITEKSTI	17
Kilpailunrajoitusten vahingollisten vaiku-	5	Laki taloudellisen kilpailun edistämisestä annetun	17
tusten poistamismenettely	5	lain muuttamisesta	17
Kilpailuneuvoston toimivaltuuksien tehosta-	5	LIITE	21
minen	5	Rinnakkaisteksti lakiehdotuksesta	21
Kielletyt kilpailunrajoitukset	6		
Muutoksenhakumenettely	6		
1.2. Valmisteluvaiheet	7		
2. Esityksen organisatoriset ja henkilöstövaikutukset	7		

YLEISPERUSTELUT

1. Nykyinen tilanne ja asian valmistelu

1.1. Muutoksen syyt

Yleistä

Laki taloudellisen kilpailun edistämisestä (423/73; kilpailunedistämislaki) tuli voimaan 1 päivänä heinäkuuta 1973. Lailla aikaansaatiin tuolloin kilpailunedistämislain kokonaisuudistus. Lakia on sen voimaantulon jälkeen muutettu kerran, jolloin muutoksenhakua koskevaa 30 §:n 1 momenttia muutettiin (474/77).

Laissa omaksuttuja keinoja taloudellisen kilpailun edistämiseksi ovat lain mukaan kilpailunrajoitusten ilmoitusvelvollisuus, kilpailunrajoitusten tutkiminen ja julkaiseminen, kilpailuolosuhteisiin kohdistuva tutkimustoiminta, kilpailunrajoitusten vahingollisten vaikutusten poistaminen sekä tietynlaisten kilpailunrajoitusten kieltäminen laissa. Kilpailunrajoitusten vahingollisten vaikutusten poistamisessa noudatetaan valvontaeli väärinkäyttöperiaatetta, jonka mukaan kilpailunrajoituksiin puututaan ainoastaan silloin, kun niillä katsotaan olevan lain tarkoittamia vahingollisia vaikutuksia. Laissa kiellettyjen kilpailunrajoitusten piiri on rajoitettu kahteen kilpailunrajoituksen muotoon. Mainitut pääperiaatteet tulisivat edelleenkin säilymään laissa. Taloudellisen kilpailun edistämistä koskevia asioita käsittelevät edelleen elinkeinohallitus, kilpailuneuvosto ja kilpailuasiamies sekä eräissä tapauksissa valtioneuvosto.

Lain voimaantulon jälkeen on eri yhteyksissä kiinnitetty huomiota tarpeeseen parantaa kilpailunedistämislain tehokkuutta. Tehokkaan kilpailupolitiikan mahdollistava kilpailunedistämislainsäädäntö on valtiovallan taholta nähty myös eräänä keinona inflaation hillitsemiseksi. Kauppa- ja teollisuusministeriö asetti lokakuussa 1980 toimikunnan, jonka tehtäväksi annettiin selvittää tarve ja mahdollisuudet kilpailunedistämislain tarkistamiseksi. Nyt ehdotetut muutokset perustuvat pääosin mainitun toimikunnan teke-

miin ehdotuksiin (kilpailutoimikunnan mietintö 1982:49).

Ehdotetut muutokset tähtäävät erityisesti kilpailuviranomaisten toimintamahdollisuuksien parantamiseen. Tässä tarkoituksessa on ilmennyt tarvetta tarkistaa muun muassa kilpailunrajoitusten ilmoittamista koskevia säännöksiä, tehostaa elinkeinohallituksen toimivaltuuksia, tarkistaa kilpailunrajoitusten vahingollisten vaikutusten arvioinnissa noudatettavia perusteita ja eräin osin kilpailunrajoitusten vahingollisten vaikutusten poistamisenettelyä sekä tehostaa kilpailuneuvoston toimivaltuuksia. Säännökset valtioneuvoston mahdollisuudesta kieltää kilpailunrajoituksen toimeenpaneminen ja noudattaminen ovat osoittautuneet epätarkoituksenmukaisiksi. Toimivaltaa ehdotetaan sen vuoksi siirrettäväksi kilpailuneuvostolle. Määrähintakieltoa koskevaa säännöstä olisi osin tarkistettava sekä lisättävä mahdollisuuksia hakea muutosta kilpailuneuvoston päätöksiin.

Kilpailunrajoitusten ilmoittaminen

Kilpailunedistämislain 3 luku sisältää säännöksiä kilpailunrajoitusten ilmoittamisesta, tutkimisesta ja julkaisemisesta. Säännösten mukaan elinkeinohallitus rekisteröi ja julkistaa kilpailua rajoittavia sopimuksia ja muita järjestelyjä. Elinkeinohallitus saa tietoja kilpailunrajoituksista joko siten, että yritykset lain 8 §:n mukaisesti ilmoittavat sille kilpailunrajoituksesta oma-aloitteisesti tai siten, että elinkeinohallitus lain 9 §:n mukaisesti lähettää tiedustelun yritykselle. Voimassa olevien rekisteröintipäätösten lukumäärä kilpailunrajoitusrekisterissä oli vuoden 1983 lopussa 655.

Lain 8 §:n 1 ja 2 momentin mukaan elinkeinonharjoittajain yhdistys tai muu yhteisö taikka yhdyselin on oma-aloitteisen ilmoitusvelvollisuuden laajuuden suhteen eri asemassa kuin yksittäinen elinkeinonharjoittaja. Ensin mainitut ovat velvollisia ilmoittamaan elinkeinohallitukselle yhteisön tai yhdyselimen toimesta tai välityksellä aikaansaadun tai toimeenpannun sopimuksen,

päätöksen tai muun järjestelyn, joka velvoittaa supistamaan tai rajoittamaan elinkeinotoimintaa tahi noudattamaan määrättyjä hintoja taikka hinnoitteluperusteita. Yksittäinen elinkeinonharjoittaja on puolestaan velvollinen ilmoittamaan sellaisen sopimuksen tai päätöksen tahi muun järjestelyn, jossa hän on osallisena ja joka velvoittaa häntä tai toista elinkeinonharjoittajaa noudattamaan määrättyjä hintoja tai hinnoitteluperusteita. Lisäksi 8 §:n 2 momentti sisältää poikkeuksia yksittäisen elinkeinonharjoittajan ilmoitusvelvollisuuteen siten, että ilmoitusvelvollisuus koskee vain sellaisia asetuksella tarkemmin säädettyjä tapauksia, joilla voi olla huomattavaa merkitystä hyödykkeen tilaajille, asianomaisen toimialan muille elinkeinonharjoittajille tahi laajoille kuluttajapiireille. Viittauksella tarkoitetaan taloudellisen kilpailun edistämisestä annetun asetuksen (kilpailunedistämisasetus; 479/73) 7 §:ää.

Mainitunlaisen eron tekemiseen oma-aloitteisen ilmoitusvelvollisuuden laajuuden suhteen ei nykyään ole perusteita. Käytännössä tällaisesta eroavaisuudesta on saattanut syntyä myös epäselvyyksiä. Tätä epäkohtaa pahentaa se, että laissa on ilmoitusvelvollisuuden laiminlyönnin varalta säädetty rangaistusseuraamus. Tämän vuoksi ehdotetaan, että sekä yksittäiset elinkeinonharjoittajat että näiden yhdistykset, muut yhteisöt ja yhdyselimet asetettaisiin ilmoitusvelvollisuuden laajuuden suhteen samaan asemaan. Myös ilmoitusvelvollisuuden lakisääteiset poikkeukset koskisivat samalla tavalla kaikkia edellä mainittuja. Lisäksi ehdotetaan, että kaikista ilmoitusvelvollisuuden poikkeuksista säädettäisiin laissa. Tämä edellyttäisi kilpailunedistämisasetuksen 7 §:n kumoamista. Eräät nykyisessä laissa ja asetuksessa säädetty ilmoitusvelvollisuuden poikkeukset ovat käytännössä osoittautuneet tulkinnanvaraisiksi, minkä vuoksi ilmoitusvelvollisuuden poikkeuksia ehdotetaan samalla tarkistettaviksi. Yhdenmukaisen ilmoitusvelvollisuutta koskevan sääntelyn tarkoituksena on selkeyttää velvollisuutta kilpailunrajoitusten ilmoittamiseen ja päästä siihen, että kilpailunrajoitukset nykyistä useammin tulisivat kilpailuviranomaisten tietoon.

Lain 8 §:n 4 momentin mukaan kilpailuneuvosto voi myöntää poikkeuksia ilmoitusvelvollisuudesta. Poikkeusmenettelyn joustavuuden lisäämiseksi ehdotetaan, että elinkeinohallitus, jolle ilmoitukset on tehtävä, voisi erityisestä syystä myöntää ilmoitusvelvollisuutta koskevia poikkeuksia.

Lain 8 §:n 3 momentin mukaan kilpailunrajoitukset ja niiden muutokset on ilmoitettava elin-

keinhallitukselle kolmenkymmenen päivän kuluessa. Ilmoitusvelvollisuuden täyttämättä jättämisen varalle on laissa säädetty rangaistusseuraamus. Sovellettavan rangaistusasteikon huomioon ottaen rangaistukseen tuomitseminen oma-aloitteisen ilmoitusvelvollisuuden täyttämättä jättämisestä ei ole mahdollista, jos kilpailunrajoituksen tekemisestä on ehtinyt kulua kaksi vuotta ja kolmekymmentä päivää ilman, että syytettyä on nostettu. Käytännössä on esiintynyt useita tapauksia, joissa rangaistukseen tuomitseminen oma-aloitteisen ilmoitusvelvollisuuden laiminlyönnin perusteella ei mainitun lyhyen vanhentumisajan vuoksi ole asian tullessa ilmi ollut enää mahdollista. Tämän epäkohdan korjaamiseksi ja ilmoitusvelvollisuuden täyttämisen tehostamiseksi ehdotetaan, että syyteoikeuden vanhentumisai-ka laiminlyöntitapauksessa laskettaisiin alkavaksi vasta siitä, kun kilpailunrajoitus on ilmoitusvelvollisen osalta lakannut olemasta voimassa.

Kilpailunrajoitusten vahingolliset vaikutukset

Kilpailunrajoitusten vahingollisten vaikutusten poistamisessa noudatetaan valvonta- eli väärinkäyttöperiaatetta, jonka mukaan kilpailunrajoituksiin puututaan ainoastaan silloin, kun niillä katsotaan olevan laissa tarkoitettuja vahingollisia vaikutuksia. Valvonta- eli väärinkäyttöperiaate ja siihen perustuva neuvottelumenettely ehdotetaan edelleen säilytettäväksi keinona kilpailunrajoitusten vahingollisten vaikutusten poistamiseksi. Kilpailunrajoitusten vahingollisten vaikutusten arvioimisessa noudatettavia perusteita ehdotetaan sen sijaan tarkistettaviksi.

Lain 15 §:n 1 momentin yleissäännöksellä on keskeinen merkitys koko lain soveltamisen kannalta. Säännöksessä määritellään, milloin kilpailunrajoituksen vaikutuksia on pidettävä vahingollisina. Säännöksen mukaan kilpailunrajoituksella katsotaan olevan vahingollisia vaikutuksia, milloin se yleiseltä kannalta merkittävällä tavalla aiheuttaa tai ilmeisesti saattaa aiheuttaa kohtuuttomia hintoja tai toimitusehtoja tahi ilman hyväksyttävää syytä rajoittaa toimintamahdollisuuksia elinkeinoelämän piirissä taikka vaikeuttaa elinkeinon harjoittamista. Jotta kilpailunrajoitusta voitaisiin pitää lain tarkoittamassa mielessä vahingollisena, tulee ainakin yhden mainituista edellytyksistä täytyä. Lisäksi vaikutuksia on voitava pitää yleiseltä kannalta merkittävänä.

Lain ensimmäisen vahingollisten vaikutusten edellytyksen eli hintojen kohtuuttomuuden ar-

vosteleminen on käytännössä tuottanut lain soveltajille vaikeuksia. Sen vuoksi ehdotetaan, että vahingollisuuden kannalta pidettäisiin riittävänä, että kilpailunrajoitus vaikuttaa hinnanmuodotukseen. Muutos merkitsisi tältä osin lievennystä niihin edellytyksiin, joiden vallitessa viranomaiset voivat ryhtyä toimenpiteisiin kilpailunrajoituksen vahingollisten vaikutusten poistamiseksi.

Toisena vahingollisuuden edellytyksenä laissa mainitaan toimintamahdollisuuksien rajoittaminen elinkeinoelämän piirissä. Säännöksellä on pyritty estämään sellaisia kilpailunrajoituksia, joista on seurauksena, että toiminta jollakin elinkeinoelämän alalla hankaloituu, koska alalla ennestään toimivat yritykset vaikeuttavat uusien kilpaillevien yritysten perustamista esimerkiksi estämällä tuotteiden myynnin näille tai ryhtymällä muihin diskriminointitoimenpiteisiin. Tällöin on siten säännönmukaisesti kysymys potentiaalisen alalle pääsyn tai muun potentiaalisen kilpailun rajoittamisesta. Mainittua kilpailunrajoituksen vahingollisuuden edellytystä ehdotetaan muutettavaksi ja samalla laajennettavaksi siten, että riittävänä pidettäisiin tehokkuuden vähentymistä elinkeinoelämän piirissä.

Kolmantena vahingollisuuden edellytyksenä laissa mainitaan elinkeinon harjoittamisen vaikeuttaminen. Tällöin on kysymys määrätyn jo toimivan tai ainakin perusteilla olevan yrityksen toiminnan vaikeuttamisesta. Mainittua edellytystä ehdotetaan tarkistettavaksi siten, että säännöksessä mainittaisiin myös toisen elinkeinon harjoittamisen estäminen.

Kaikille vahingollisuuden ilmenemismuodoille asetettu yhteinen edellytys nykyisessä laissa on se, että kilpailunrajoituksen vahingollisia vaikutuksia on voitava pitää yleiseltä kannalta merkittävänä. Jotta kilpailunrajoituksella olisi lain tarkoittamia vahingollisia vaikutuksia, laissa on toimintamahdollisuuksien rajoittamisen ja toisen elinkeinotoiminnan vaikeuttamisen osalta asetettu vielä lisäedellytykseksi hyväksyttävän syyn puuttuminen. Sen sijaan hintoihin vaikuttamisen osalta mainittua edellytystä ei laissa nykyään ole. Säännöstä ehdotetaan muutettavaksi kielellisesti selkeämmäksi siten, että yhteisenä edellytyksenä viranomaisten toimenpiteille olisi, että kilpailunrajoituksen vaikutuksia voidaan pitää yleiseltä kannalta sopimattomalla tavalla vahingollisina. Muutettavaksi ehdotettu 15 §:n 1 momentti vastaisi sisällöltään Ruotsissa vuoden 1983 alussa voimaan tulleen uuden kilpailulain vastaavaa säännöstä.

Kilpailunrajoitusten vahingollisten vaikutusten poistamismenettely

Lain 16 §:n 1 momentin mukaan on ensisijaisesti kilpailuasiamiehen asiana tehdä kilpailuneuvostolle esitys neuvotteluun ryhtymisestä kilpailunrajoitusten vahingollisten vaikutusten poistamiseksi. Mikäli kilpailuasiamies ei tee mainittua esitystä, on toissijainen esitysenteko-oikeus 2 momentin mukaan sillä elinkeinonharjoittajalla, jota kilpailunrajoitus välittömästi koskee, kuluttajain asianosaikelpoisella yhteenliittymällä tai palkansaajain keskusjärjestöllä. Käytännössä esitykset neuvotteluun ryhtymisestä on pääsääntöisesti tehnyt kilpailuasiamies. Käytännön hankaluuksien välttämiseksi ehdotetaan, että esitysentekoon toissijaisesti oikeutettujen piiriä laajennettaisiin. Esitysenteko-oikeus olisi sellaisilla asianomaisen toimialan elinkeinonharjoittajien yhdistyksillä ja muilla elinkeinonharjoittajien yhteisöillä, jotka edustavat kilpailunrajoituksen välittömään vaikutuspiiriin kuuluvia elinkeinonharjoittajia.

Kilpailuneuvostossa tapahtuvassa neuvottelussa voi nykyään elinkeinonharjoittajien puolelta esiintyä asianosaisena vain se elinkeinonharjoittaja, jota kilpailunrajoitus välittömästi koskee. Myös tässä kohden ehdotetaan käytännön hankaluuksien välttämiseksi, että kilpailuneuvosto tai sen puheenjohtaja voisi määrätyn edellytyksin neuvotella yksittäisten elinkeinonharjoittajien asemesta suoraan sellaisen asianomaista toimialaa edustavan elinkeinonharjoittajien yhdistyksen tai muun yhteisön kanssa, joka edustaa kilpailunrajoituksen välittömään vaikutuspiiriin kuuluvia elinkeinonharjoittajia. Edellytyksenä tällaiselle poikkeukselliselle menettelylle olisi, että neuvottelun käyminen kaikkien asianomaisten elinkeinonharjoittajien kanssa ei olisi mahdollista ilman kohtuutonta hankaluutta.

Kilpailuneuvoston toimivaltuuksien tehostaminen

Neuvottelu kilpailunrajoitusten vahingollisten vaikutusten poistamiseksi käydään kilpailuneuvostossa. Neuvoston tehtävänä on neuvottelujen avulla saada vahingolliseksi havaittu kilpailunrajoitus puretuksi tai lievennetyksi. Sen sijaan neuvosto ei voi tehdä elinkeinonharjoittajia velvoittavia päätöksiä. Neuvoston päätöksessä voidaan vain todeta, että käytyjen neuvottelujen aikana kilpailunrajoituksen vahingolliset vaikutukset on

saatu poistetuiksi tai että olosuhteet ovat muutoin muuttuneet niin, että vahingolliset vaikutukset ovat poistuneet, taikka että käydyissä neuvotteluissa ei ole saatu kilpailunrajoituksesta aiheutuvia vahingollisia vaikutuksia poistetuiksi. Viime vuosina on neuvostossa ollut käsiteltävänä pari tapausta vuosittain.

Mikäli kilpailunrajoituksen vahingollisten vaikutusten poistamiseksi käyty neuvottelu ei ole johtanut tulokseen, kilpailuneuvoston on lain 21 §:n mukaan ilmoitettava siitä valtioneuvostolle. Valtioneuvosto voi lain 22 §:n 1 momentin nojalla kilpailuneuvoston esityksestä määrääjäksi kieltää kilpailunrajoituksen toimeenpanemisen ja noudattamisen, jos sen on katsottava aiheuttavan yleiseltä kannalta vahingollisia vaikutuksia. Valtioneuvosto ei toistaiseksi ole joutunut käyttämään mainittua valtuutta. Toisaalta kilpailunrajoitusten toimeenpanemista ja noudattamista koskevien kielloasioiden käsittelemistä valtioneuvostossa ei voida ylipäänsä pitää tarkoituksenmukaisena menettelynä, etenkin kun kilpailuneuvostossa tähän mennessä käsitellyissä tapauksissa on useimmiten ollut kysymys tietyn elinkeinonharjoittajan toiminnan vaikeuttamisesta. Sen vuoksi ehdotetaan, että lain nykyinen 21 § kumottaisiin ja että laista poistettaisiin säännökset valtioneuvoston mahdollisuudesta kilpailunrajoituksia koskevien kiellopäätösten antamiseen. Samalla kilpailuneuvoston asemaa ehdotetaan tunnustavasti vahvistettavaksi.

Milloin neuvottelu kilpailuneuvostossa ei ole johtanut kilpailunrajoituksen vahingollisten vaikutusten poistamiseen, neuvosto voisi ehdotuksen mukaan antaa kiellopäätöksiä tai toimitusvelvoitteita. Kilpailuneuvosto voisi tehostaa määräämäänsä kielloa tai toimitusvelvoitetta asettamalla niiden rikkomisen varalta uhkasakon. Uhkasakon tuomitsisi maksettavaksi asianosaisen kotipaikan lääninhallitus.

Kilpailuneuvoston asemaa ehdotetaan tehostettavaksi myös siten, että se voisi sakon uhalla velvoittaa asianosaisen antamaan kilpailunrajoituksen selvittämiseksi tarpeellisia asiakirjoja tai velvoittaa asianosaisen saapumaan kuultavaksi. Lain 19 §:n 2 momentin mukaan neuvoston on nykyään näissä asioissa pyydettävä lääninhallitukselta virka-apua, mikä merkitsee aiheetonta viivästystä neuvoston työssä. Ehdotuksen mukaan uhkasakon tuomitsisi maksettavaksi asianosaisen kotipaikan lääninhallitus.

Kielletyt kilpailunrajoitukset

Laissa on kielletty kaksi kilpailunrajoituksen muotoa. Nämä ovat 23 §:ssä säännelty ns. määrääli bruttohintajärjestelmä ja 24 §:ssä säännellyt ns. tarjouskartellit. Varsinaisia uusia kilpailunrajoituksen muotoja ei ehdoteta laissa kiellettäviksi. Norjan lainsäädännössä on mainittujen kilpailunrajoitusten lisäksi kielletty myös horisontaaliset hintasopimukset. Ruotsin kilpailulaissa ainoat kiellot koskevat määrähintajärjestelmää ja tarjouskartellia.

Lain 23 §:ssä oleva määrähintakielloa koskeva säännös ehdotetaan kuitenkin muutettavaksi saman sisältöiseksi kuin se oli taloudellisen kilpailun edistämisestä vuonna 1964 annetussa laissa (1/64). Säännöstä ehdotetaan lisäksi täydennettäväksi kieltämällä elinkeinonharjoittajaa asettamasta seuraavalle myynti- tai vuokraajaportaalille ilman lupaa myöskään hinnoitteluoheeksi tarkoitettua hinnoitteluperustetta, jollei samalla selvästi ilmoiteta, että asetettua hinnoitteluperustetta käyttäen lasketun hinnan saa alittaa. Lisäksi säännöstä ehdotetaan laajennettavaksi siten, että määrähintakiello koskisi myös tavarain vuokrausta.

Lain 25 §:n 1 momentin mukaan poikkeusluvan määrähinta- ja tarjouskartellikiellosta myöntää kirjallisen hakemuksen perusteella valtioneuvosto. Samoilla perusteilla, joilla voidaan katsoa, ettei kiellopäätösten tekeminen kilpailunrajoitusasioissa luontevasti kuulu valtioneuvoston tehtäviin, voidaan katsoa, ettei myöskään mainittuja kielloja koskevien poikkeuslupa-asioiden käsitteilyä ole tarkoituksenmukaista uskoa valtioneuvoston tehtäväksi. Tämän vuoksi ehdotetaan, että poikkeusluvat myöntäisi ja tarvittaessa peruuttaisi kilpailuneuvosto.

Muutoksenhakumenettely

Lain 30 §:n 1 momentin mukaan kilpailuneuvoston muuhun kuin lain 17 §:n 1 momentissa tarkoitettuun päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla. Viimeksi mainitussa lainkohdassa säädetään, että kilpailuneuvoston tulee, jollei kilpailuasiamiehen esitystä heti jätetä tutkimatta tai perusteettomana hylätä, antaa elinkeinonharjoittajalle, jonka toimeenpanemaa tai noudattamaa kilpailunrajoitusta esitys koskee, tilaisuus määrääjässä antaa kirjallisen vastineensa asiassa. Kilpailuneuvoston omaksuman tulkinnan mukaan, jonka korkein hallinto-oikeus on valituksen

johdosta 17.12.1981 antamassaan päätöksessä vahvistanut, kilpailuneuvoston päätökseen saa nykyään hakea muutosta valittamalla vain, jos esitys neuvotteluun ryhtymisestä on joko heti jätetty tutkimatta tai heti perusteettomana hylätty.

Hallitus ehdottaa kilpailuneuvoston päätöksiä koskevia muutoksenhakusäännöksiä selvennettäväksi ja samalla muutoksenhakuoikeutta laajennettavaksi. Tämä johtuu osaltaan siitä, että kilpailuneuvoston toimivaltuuksia ehdotetaan tuntuvasti lisättävän, samalla kun mahdollisuudesta viedä kilpailunrajoitusasia viime kädessä valtioneuvoston ratkaistavaksi luovuttaisiin.

Ehdotuksen mukaan kaikkiin kilpailuneuvoston päätöksiin ei edelleenkään saisi hakea muutosta valittamalla. Siten esimerkiksi neuvotteluun ryhtymistä tai uhkasakon asettamista koskevaan päätökseen ei saisi valittamalla hakea muutosta. Muutoksenhaku olisi kuitenkin ehdotuksen mukaan sallittua kilpailuneuvoston kieltoa ja toimitusvelvoitetta koskevasta päätöksestä sekä silloin, kun esitys neuvotteluun ryhtymisestä jätetään tutkimatta tai hylätään.

1.2. Valmisteluvaiheet

Kauppa- ja teollisuusministeriön asettaman kilpailutoimikunnan mietinnöstä (1982:49) ja sen sisältämästä lakiehdotuksesta on saatu lausunnot oikeusministeriöltä, maa- ja metsätalousministeriöltä, sosiaali- ja terveysministeriöltä, valtiovarainministeriöltä, elinkeinohallitukselta, pankkitarkastusvirastolta, korkeimmalta hallinto-oikeudelta, kuluttaja-asiamieheltä, kuluttajaneuvostolta, Suomen Pankilta, Helsingin kaupparkeakoululta, Svenska handelshögskolanilta, Turun kaupparkeakoululta, Akava ry:ltä, Kaupan Keskusvaliokunnalta, Keskuskauppakamarilta, Kuluttajaneuvontaliitto ry:ltä, Kuluttajat-Konsumenterna ry:ltä, Maataloustuottajain Keskusliitto MTK ry:ltä, Pankkien neuvottelukunnalta, Pien- teollisuuden Keskusliitto ry:ltä, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry:ltä, Suomen Teknisten Toimihenkilöjärjestöjen Keskusliitto STTK ry:ltä, Suomen Vakuutusyhtiöiden Keskusliitto ry:ltä ja Toimihenkilö- ja virkamiesjärjestöjen Keskusliitto TVK ry:ltä. Suomen Metsäteollisuuden Keskusliitto ry, Suomen Työnantajain Keskusliitto ry ja Teollisuuden Keskusliitto ry ovat antaneet yhteisen lausunnon.

Lausunnonantajat ovat suhtautuneet ehdotettuihin muutoksiin pääosin myönteisesti. Ehdot-

tuksen eräistä yksityiskohdista esiintyy kuitenkin erilaisia mielipiteitä. Eräät lausunnonantajat toivoivat erään mietintöön liittyneen erivän mielipiteen tavoin pidemmälle meneviä muutoksia. Näitä olivat muun muassa kieltoperiatteen laajentaminen laissa, todistustaakan jakoa koskevan käytännön muuttaminen sekä fuusioiden ja yrityshankintojen valvonnan toteuttaminen. Viimeksi mainittujen kysymysten osalta kilpailutoimikunta ei katsonut aiheelliseksi ehdottaa lakiin fuusioiden ja yrityshankintojen valvontaa koskevia säännöksiä, vaan katsoi, että ennen mahdollisia tämän suuntaisia lainsäädäntötoimenpiteitä tulisi seurata, millaisia kokemuksia mainittujen säännösten soveltamisesta Ruotsissa saadaan. Lausunnonantajien esittämiä näkökohtia on mahdollisuuksien mukaan otettu huomioon esitystä lopulliseen muotoon saatettaessa.

2. Esityksen organisatoriset ja henkilöstövaikutukset

Esitykseen liittyy useita organisatorisia ja menettelytapamuutoksia. Kilpailunrajoitusten ilmoittamista koskevien säännösten muutosehdotukset aiheuttaisivat yksittäisten elinkeinonharjoittajien oma-aloitteisen ilmoitusvelvollisuuden laajenemisen nykyisestään. Myös ilmoitusvelvollisuuden täyttämättä jättämisestä voisi joutua syytteen nykyistä useammin. Sekä elinkeinohallitus että kilpailuneuvosto voisivat ehdotusten mukaan itse asettaa määräämiensä velvoitteiden ja kieltojen tehosteeksi uhkasakon. Toissijainen esityksenteko-oikeus kilpailuneuvostolle olisi myös elinkeinonharjoittajien yhdistyksillä ja muilla yhteisöillä. Kilpailuneuvosto tai sen puheenjohtaja voisi eräissä tapauksissa poikkeuksellisesti neuvotella yksittäisten elinkeinonharjoittajien sijasta elinkeinonharjoittajien yhdistyksen tai muun yhteisön kanssa.

Laista ehdotetaan edelleen poistettaviksi säännökset, joiden mukaan valtioneuvosto voi kilpailuneuvoston esityksestä määrääjäksi kieltää kilpailunrajoituksen toimeenpanemisen ja noudattamisen. Mainitunlaisten kieltojen samoin kuin toimitusvelvoitteiden määrääminen kuuluisi ehdotuksen mukaan kilpailuneuvostolle. Lisäksi poikkeusluvan määrähinta- ja tarjouskartellikiellosta myöntäisi valtioneuvoston sijasta kilpailuneuvosto.

Lainmuutoksella laajennettaisiin lisäksi oikeutta hakea muutosta kilpailuneuvoston päätöksistä. Myös elinkeinohallituksen mahdollisuudet valvoa

lain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten noudattamista parantuisivat, kun elinkeinohallituksen määräämällä virkamiehellä olisi oikeus tässä tarkoituksessa suorittaa tarkastus.

Esitys ei aiheuta tarvetta henkilöresurssien lisäämiseen.

3. Esityksen taloudelliset vaikutukset

Esityksellä ei ole mainittavia valtion menoja lisääviä vaikutuksia. Muutoksenhakuoikeuden laajentamisesta ja ilmoitusvelvollisuuden täyttämättä jättämisestä aiheutuvista mahdollisista oikeudenkäyntitoimenpiteistä tosin saattaisi aiheutua valtiolle lisäkustannuksia. Ilmoitusvelvollisuuden laajenemisesta mahdollisesti aiheutuvat hallintokustannusten lisäykset tulisivat ilmeisesti olemaan vähäisiä. Myöskään elinkeinotoiminnalle tästä ei aiheutuisi mainittavaa kustannusten lisääntymistä.

Esityksen päämääränä on, että kilpailunedistämislainsäädännön avulla pystyttäisiin tulevaisuudessa entistä tehokkaammin edistämään niitä tavoitteita, joihin sanotun lainsäädännön avulla

yleensä pyritään. Näitä tavoitteita ovat muun muassa liikkuvuus ja joustavuus talouselämässä, vakaa hintataso, tehokas voimavarojen jakautuminen sekä taloudellinen kasvu.

4. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja

Kilpailutoimikunta katsoi mietinnössään, että toimikunnan esittämien suuntaviivojen pohjalta tulisi erikseen selvittää, miten kilpailupoliittiset tavoitteet voitaisiin nykyistä paremmin ottaa huomioon myös pankkien ja vakuutuslaitosten valvontajärjestelmissä. Valtiovarainministeriössä on käynnistynyt selvitystyö talletuspankkien toiminnan yhtenäistämistä. Tässä yhteydessä tulian selvittämään myös pankkialan kilpailunedistämiskysymyksiä. Niinkään on sosiaali- ja terveysministeriössä käynnistymässä selvitystyö, jonka eräänä tarkoituksena on kartoittaa, miten kilpailunedistämistä koskevat asiat vakuutuslalla olisi hoidettava.

Kilpailuasiamiehen toimintamahdollisuuksia on tämän esityksen ohella tarkoitus parantaa myös siten, että kilpailuasiamiehestä annettua lakia (424/73) tarkistettaisiin eräiltä osin.

YKSITYSKOHTAISET PERUSTELUT

1. Laki taloudellisen kilpailun edistämisestä annetun lain muuttamisesta

8 §. Pykälä sisältää säännökset siitä minkälaiset kilpailunrajoitukset kuuluvat oma-aloitteisen ilmoitusvelvollisuuden piiriin. Pykälän 1 momentin mukaan ilmoitusvelvollisuus koskisi sopimusta, päätöstä tai muuta järjestelyä, joka velvoittaa supistamaan tai rajoittamaan elinkeinotoimintaa tai noudattamaan määrättyjä hintoja taikka hinnoitteluperusteita. Ilmoitusvelvollisuus koskisi vastaavasti myös tällaisiin järjestelyihin tehtyjä muutoksia. Oma-aloitteinen ilmoitusvelvollisuus vastaisi laajuudeltaan nykyisen lain 8 §:n 1 momentin säännöstä. Ilmoitusvelvollisuuden kannalta ei ehdoruksen mukaan olisi merkitystä sillä, onko kyse yksittäisen elinkeinonharjoittajan aikaansaamasta kilpailunrajoituksesta vai kilpai-

lunrajoituksesta, joka on aikaansaatu tai toimeenpantu elinkeinonharjoittajien yhdistyksen tai muun yhteisön taikka yhdysoikeuden toimesta tai välityksellä.

Oma-aloitteinen ilmoitusvelvollisuus koskisi vain velvoittavia kilpailunrajoituksia. Pelkät suositukset jäisivät edelleen oma-aloitteisen ilmoitusvelvollisuuden ulkopuolelle. Ne olisi ilmoitettava elinkeinohallitukselle vain sen kehotuksesta. Velvoittavuuden käsitettä tulkittaessa on lähdettävä siitä, että kilpailunrajoituksesta poikkeamiseen tulee liittyä jonkinlaisia haitallisia seuraamuksia, kuten sopimussakko, vahingonkorvausvelvollisuus, yhteistyön ulkopuolelle sulkeminen, yhteisen tunnuksen käyttöoikeuden menetys tai muu sellainen seuraamus.

Pykälän 2 momentissa luetellaan poikkeukset kilpailunrajoitusten oma-aloitteisesta ilmoitusvelvollisuudesta. Nykyään poikkeuksista on säädetty

sekä laissa että kilpailunedistämisasetuksen 7 §:ssä. Poikkeukset koskevat nykyisin vain yksittäisiä elinkeinonharjoittajia. Ehdotuksen mukaan ilmoitusvelvollisuus ei koskisi sopimusta, päätöstä tai muuta järjestelyä taikka niiden muutosta, joka on tarkoitettu ilmeisen lyhytaikaiseksi tai johon osallistuvien yritysten yhteinen markkinaosuus vaikutusalueellaan on järjestelyn alaisen hyödykkeen osalta vähäinen. Mainitunlaisilla kilpailunrajoituksilla ei voida katsoa olevan merkitystä lain tavoitteiden toteutumisen kannalta. Lisäksi tällaisten kilpailunrajoitusten valvonta olisi käytössä olevin voimavaroin lähes mahdollonta. Velvollisuus niiden ilmoittamiseen johtaisi todennäköisesti myös lukuisiin ilmoitusvelvollisuuden laiminlyönteihin.

Lyhytaikaisia kilpailunrajoituksia ovat esimerkiksi yleisölle joukkotiedotusvälineiden välityksellä suunnatut erikoistarjoukset tai myyntikampanjat, joiden kesto aika vaihtelee päivästä muutamiiin viikkoihin. Kilpailunedistämisasetuksen 7 §:ssä on poikkeuksina ilmoitusvelvollisuudesta mainittu edellä lueltujen lisäksi myös sellaiset kilpailunrajoitukset, joilla pyritään aikaansaamaan alhaisempia hintoja taikka joiden muuten on katsottava edistävän kuluttajien etuja. Mainitut poikkeukset ilmoitusvelvollisuudesta ovat kuitenkin siinä määrin tulkinnanvaraisia, että niistä ehdotetaan luovuttaviksi. Asetuksen 7 §:n mukaan ilmoitusvelvollisuus ei koske myöskään sellaisia kilpailunrajoituksia, joihin osallistuvien yritysten yhteinen markkinaosuus hintasidonnaisuuden alaisen hyödykkeen osalta on vähäinen. Ehdotus merkitsisi tämän poikkeuksen osalta ilmoitusvelvollisuuden jonkinasteista laajentamista. Markkinaosuuden laajuutta harkittaessa voitaisiin siten ottaa tarkasteltaviksi myös erilaiset alueellisesti rajoitetut kilpailunrajoitukset. Esimerkkinä voidaan mainita tietyn läänin tai kunnan alueella vaikuttavat kilpailunrajoitukset.

8 a §. Pykälä sisältää säännökset siitä, kenen on tehtävä ehdotuksen 8 §:ssä tarkoitettu ilmoitus elinkeinohallitukselle. Pykälän 1 momentti koskee sellaisen kilpailunrajoituksen ilmoittamista, jossa on osallisena yksittäinen elinkeinonharjoittaja. Säännöksen mukaan ilmoituksen olisi nykyisen lain tapaan velvollinen tekemään jokainen elinkeinonharjoittaja, joka on osallisena ehdotuksen 8 §:ssä tarkoitettussa sopimuksessa, päätöksessä tai muussa järjestelyssä.

Pykälän 2 momentissa säädetään siitä, kuka tai ketkä ovat ilmoitusvelvollisia silloin, kun kilpailunrajoitus on aikaansaatu tai toimeenpantu elinkeinonharjoittajien yhdistyksen tai muun yhtei-

sön taikka yhdyselimen toimesta tai välityksellä. Säännös vastaa sisällöltään nykyisen lain 8 §:n 5 momenttia.

Pykälän 3 momentin mukaan elinkeinohallitus voisi määrätyn edellytyksin myöntää jonkun tai joidenkin ilmoitusvelvollisten osalta poikkeuksia ilmoitusvelvollisuudesta. Voimassa olevan lain mukaan poikkeukset myöntää kilpailuneuvosto. Elinkeinhallitus voisi säännöksen mukaan myöntää poikkeuksia siitä, kuka on velvollinen tekemään ilmoituksen elinkeinohallitukselle. Edellytyksenä olisi säännöksen mukaan kuitenkin, että poikkeuksen myöntämiseen katsottaisiin olevan erityisiä syitä. Tällainen erityinen syy saattaisi olla kysymyksessä esimerkiksi silloin, kun tavaran toimittaja on tehnyt samansisältöisiä sopimuksia lukuisten jälleenmyyjien kanssa. Tällöin saatettaisiin pitää riittävänä, että ainoastaan tavaran toimittaja olisi ilmoitusvelvollinen, jolloin jälleenmyyjät eivät joutuisi tekemään ehkä satojakin asiallisesti samansisältöisiä ilmoituksia.

8 b §. Pykälässä säännellään kilpailunrajoitusten ja niiden muutosten ilmoittamiselle varattua aikaa. Ilmoitus olisi tehtävä elinkeinohallitukselle kirjallisesti kolmenkymmenen päivän kuluessa kilpailua rajoittavan sopimuksen tai päätöksen tekemisestä taikka muun järjestelyn aikaansaamisesta. Säännös vastaa sisällöltään nykyisen lain 8 §:n 3 momenttia.

9 §. Pykälässä säädetään kilpailunrajoitusten ilmoittamisesta elinkeinohallituksen kehotuksesta. Pykälän 1 ja 2 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi vaatimus siitä, että ilmoitukset olisi tehtävä kirjallisesti.

Voimassa olevan 9 §:n 2 momentin mukaan elinkeinonharjoittaja on velvollinen kehotuksesta ilmoittamaan, onko hänellä yksinoikeus tai muutoin tosiasiallisesti niin määräävä asema jollakin elinkeinotoiminnan alalla, että kilpailun on katsottavaältä alalta puuttuvan tai olevan olennaisesti rajoitettu. Nykyinen sanamuoto ei ole asianmukainen, koska sen mukaan ilmoitusvelvollisuuden edellytyksiin näyttää kuuluvan myös se, minkä tulisi olla valvontaviranomaisten arvioitava asia, nimittäin määräävän aseman vaikutus kilpailuolosuhteisiin. Jos elinkeinonharjoittaja itse on sitä mieltä, että hänellä ei ole niin määräävää asemaa, että kilpailun kyseisellä elinkeinotoiminnan alalla olisi katsottava olevan olennaisesti rajoittunut ja että ilmoitusvelvollisuutta ei säännöksen mukaan näin ollen ole, syntyisi erikoinen tilanne, sillä viranomaisilla ei välttämättä ole edellytyksiä arvioida elinkeinonharjoittajan oman näkemyksen oikeutusta ennen kuin ne ovat il-

moitusvelvollisuuden perusteella saaneet käytönsä tarvittavat tosiasiatiedot. Jotta säännöksen sanamuotoon ei liittyisi tämän tapaisia ongelmia, ehdotetaan pykälän 2 momentin loppuosa muutettavaksi seuraavasti: "..., että sillä voidaan olettaa olevan merkittävää vaikutusta kilpailuolosuhteisiin". Ehdotuksen 10 §:n 2 momentissa puolestaan ehdotetaan käytettäväksi samaa sanamuotoa kuin nykyisen lain 9 §:n 2 momentissa.

Ehdotetun uuden 3 momentin mukaan elinkeinonharjoittajan olisi kirjallisesti ilmoitettava elinkeinohallitukselle tämän kehotuksesta myös 9 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitettuja kilpailunrajoituksia koskevat muutokset. Samalla nykyisen lain 14 §:n 2 momentti, joka koskee muutosten tekemistä, ehdotetaan tarpeettomana kumottavaksi.

10 §. Pykälän 2 momenttiin ehdotettu muutos liittyy 9 §:n 2 momenttiin ehdotettuun muutokseen.

11 §. Voimassa olevan lain 11 §:ssä säädetään elinkeinohallituksen oikeudesta saada elinkeinonharjoittajalta käyttöönsä kaikki ne tarpeelliset tiedot ja asiakirjat, joita elinkeinohallitus tarvitsee kilpailunrajoituksen sisällön, tarkoituksen tai vaikutuksen selvittämiseksi. Säännöksen mukaan elinkeinohallituksella ei kuitenkaan ole pakotteita mainittujen tietojen ja asiakirjojen esittämisvelvollisuuden rikkojaa kohtaan. Tilanteen korjaamiseksi pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 2 momentti, jonka mukaan elinkeinohallitus voisi asettaa määräämänsä tietojen ja asiakirjojen esittämisvelvollisuuden tehosteeksi uhkasakon siltä varalta, että velvollisuutta ei täydetä sitä varten asetetussa määrääjässä. Uhkasakon tuomitsisi ehdotuksen 3 momentin mukaan maksettavaksi asianosaisen kotipaikan lääninhallitus. Uhkasakomenettely olisi yhdenmukainen sen kanssa mitä kilpailuneuvoston osalta uhkasakon asettamisen ja tuomitsemisen suhteen tässä esityksessä ehdotetaan.

15 §. Pykälän 1 momentissa on tyhjentävä mutta samalla yleinen säännös siitä, milloin kilpailunrajoituksella on katsottava olevan vahingollisia vaikutuksia. Säännöksestä ilmenevät perusteet sen arvioimiseksi, ovatko neuvotteluvedellytykset olemassa. Säännöksessä on lueteltu kolme sellaista vahingollisten vaikutusten ryhmää, joiden osalta yleisen edun on katsottava edellyttävän viranomaisten puuttumista kilpailunrajoitukseen. Yhteisenä edellytyksenä kunkin kolmen vahingollisuuden ilmenemismuodon kohdalla olisi, että kilpailunrajoituksen vahingollisia vai-

kuuksia voidaan pitää yleiseltä kannalta sopimattomina.

Voimassa olevassa laissa on ensimmäisenä vahingollisten vaikutusten ryhmänä mainittu kohtuuttomat hinnat ja toimitusehdot. Mainittua edellytystä ehdotetaan tarkistettavaksi siten, että riittävä vahingollisuuden osoitus olisi, että kilpailunrajoitus vaikuttaa yleiseltä kannalta sopimattomalla tavalla hinnanmuodostukseen joko hintoja korottavasti tai, kun kyseessä on ostokartelli, hintoja alentavasti. Kyseisen edellytyksen tarkistamistarve johtuu ennen kaikkea siitä, että hintojen kohtuuttomuuden arvioiminen on käytännössä tuottanut vaikeuksia. Arvioitaessa kilpailunrajoituksen vaikutusta hinnanmuodostukseen lähökohdaksi on otettava hintojen suhde todellisiin tuotanto- ja jakelukustannuksiin. Jos esimerkiksi horisontaaliseen hintakartelliin osallistuu toisaalta hyvin rationalisoituja yrityksiä, joiden kustannustaso on alhainen, ja toisaalta heikompa tehotuutta ja korkeaa kustannustasoa edustavia yrityksiä, arvioinnin perustana on pidettävä edelliseen ryhmään kuuluvia yrityksiä.

Lain nykyisessä 15 §:ssä on säännös, jonka mukaan vahingollisesta vaikutuksesta on kysymys jo silloin, kun on vasta oletettavissa, että kilpailunrajoituksella saattaa olla vaikutusta hintaan. Lain soveltamisesta saatujen kokemusten perusteella säännöstä ei voida pitää tarkoituksenmukaisena. Tämän vuoksi lakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että myös hinnanmuodostuksen osalta edellytettäisiin, että haittavaikutukset ovat osoitettavissa. Niin ikään laista ehdotetaan poistettavaksi säännös kilpailunrajoituksen vaikutuksesta toimitusehtoihin. Tämä johtuu siitä, että mikäli kilpailunrajoituksella on vahingollisia vaikutuksia toimitusehtoihin, kilpailunrajoitus samalla yleensä estää tai ainakin vaikeuttaa toisen elinkeinon harjoittamista, jolloin kysymyksessä on säännöksen 3 kohdassa tarkoitettu vahingollinen vaikutus.

Voimassa olevassa laissa toisena vahingollisten vaikutusten ryhmänä mainitaan toimintamahdollisuuksien rajoittaminen elinkeinoelämän piirissä. Mainittua vahingollisuuden edellytystä ehdotetaan muutettavaksi ja samalla laajennettavaksi siten, että vahingollisuuden edellytyksenä olisi tehokkuuden väheneminen elinkeinoelämän piirissä. Vaikka tehokkaan toiminnan estyminen useimmissa tapauksissa vaikuttaa myös hinnanmuodostukseen, näitä vahingollisuuden edellytyksiä on kuitenkin syytä käsitellä toisistaan erillisinä. Tällöin tehokkuusnäkökohdan välitön merkitys lain soveltamiselle käy selvemmin ilmi.

Saattaa myös ilmetä tapauksia, joissa kilpailunrajoitus ehkäisee tehokkuutta ilman, että vahingollista vaikutusta hinnanmuodostukseen olisi todettavissa. Esimerkkeinä tehokkuutta ehkäisevistä tekijöistä voidaan mainita asianomaisen toimialan kaupallisen, hallinnollisen, teknisen tai organisatorisen kehityksen estyminen tai vaikeutuminen, kilpailuhalukkuuden yleinen laimenneminen tai ulkopuolisten yritysten kilpailuvapauden väheneminen tietyllä toimialalla, uusien yritysten alalle pääsyn suoranainen estyminen taikka heikkotuottoisten yritysten keinotekoinen tukeminen esimerkiksi siten, että kartelli ottaa hinnoittelussaan liiaksi huomioon korkeata kustannustasoa edustavien yritysten olosuhteet. Ruotsin soveltamiskäytännössä on erityisesti pyritty poistamaan sellaisia kilpailunrajoituksia, jotka estävät tehokkuutta säilyttämällä epäajanmukaisen toimialarakenteen tai epärationaliset tuotanto- tai jakelumenetelmät.

Voimassa olevassa laissa kolmantena vahingollisten vaikutusten ryhmänä mainitaan toisen elinkeinon harjoittamisen vaikeuttaminen. Mainittua edellytystä ehdotetaan tarkistettavaksi siten, että lakiin otettaisiin nimenomainen säännös myös toisen elinkeinon harjoittamisen estämisestä.

Tehokas kilpailu edellyttää yrittäjien voivan kilpailla yhtäläisin ehdoin kyetäkseen valvomaan etujansa taloudellisen tehokkuuden osalta. Näin estämis- ja vaikeuttamisnäkökohta saa merkitystä yhtä lailla kuluttajien kuin välittömästi kärsimään joutuvien yrittäjienkin kannalta. Jos kilpailunrajoitukset ehkäisevät jo toiminnassa olevien yritysten kehittymistä, tämä jäykistää pitkällä aikavälillä elinkeinoelämän rakennetta ja vaikeuttaa uusien tehokkaiden yritysten syntymistä, mikä puolestaan voi ajan mittaan johtaa elinkeinoelämän eräänlaiseen kangistumiseen.

Voimassa olevassa laissa on kaikille vahingollisuuden ilmenemismuodoille asetettu se yhteinen edellytys, että vaikutuksia on voitava pitää yleiseltä kannalta merkittävänä. Tämän ohella on voimassa olevassa laissa toisen ja kolmannen vahingollisten vaikutusten ryhmän osalta asetettu lisäedellytykseksi hyväksyttävän syyn puuttuminen. Muutettavaksi ehdotetun 1 momentin mukaan yhteisenä edellytyksenä kaikkien kolmen vahingollisten vaikutusten ryhmän osalta olisi, että kilpailunrajoituksen vaikutuksia olisi voitava pitää yleiseltä kannalta sopimattomina.

Ehdotus ei tässä suhteessa kuitenkaan merkitse asiallista muutosta voimassa olevassa laissa käytettyihin ilmaisuihin ”yleiseltä kannalta merkittävällä tavalla” ja ”ilman hyväksyttävää syytä” ver-

rattuna. Ehdotuksessa oleva ilmaisu ”yleiseltä kannalta sopimattomalla tavalla” on tarkoitettu vastaamaan asiallisesti edellä mainittuja voimassa olevan lain ilmaisuja, joille hallintokäytännössämme on ainakin jossain määrin kiteytynyt tietty tulkintasisältö. Ehdotuksessa on kysymys ainoastaan ensin mainittujen sanontojen yhdistämisestä. Muutoksella lakiteksti saadaan kielellisesti selkeämpään asuun. Ehdotettu sanamuoto olisi lisäksi yhdenmukainen Ruotsin vastaavan säännöksen kanssa, mikä osaltaan mahdollistaisi Ruotsin soveltamiskäytännön hyödyntämisen myös Suomessa.

Puuttuminen kilpailunrajoitukseen edellyttäisi siten ensinnäkin, että kyseessä oleva kilpailunrajoitus on ainakin jossain määrin merkityksellinen ja että sillä näin ollen on yleistä mielenkiintoa. Kilpailunrajoituksen yleistä merkittävyyttä harkittaessa arviointiperusteet voivat olla erilaiset riippuen siitä, mistä vahingollisten vaikutusten ryhmästä kulloinkin on kyse. Jos kyse on kilpailunrajoituksen vaikutuksista hinnanmuodostukseen, tulee edellyttää, ettei kysymys ole aivan vähäisestä hintojen ja kustannusten epäsuhteesta. Yleisellä merkittävyydellä on siten tässä kvantitatiivinen luonne. Toisaalta yleinen merkittävyys voi olla myös periaatteellista esimerkiksi tapauksissa, joissa kilpailunrajoitus estää tai vaikeuttaa tietyn elinkeinonharjoittajan toimintaa. Kun tehokkuuden vähentämisessä on useimmiten kysymys koko toimialan tai ainakin sen olennaisen osan olosuhteista, on tapauksella samalla yleensä myös yleistä merkittävyyttä.

Lisäedellytyksenä kilpailunrajoitukseen puuttumiselle olisi vielä, että kilpailunrajoituksen vaikutuksille ei ole hyväksyttäviä syitä. Ilmaisun ”sopimattomalla tavalla” ei viittaa elinkeinonharjoittajan toimenpiteiden arvioimiseen moraalilta kannalta vaan siihen, voidaanko kilpailunrajoituksesta aiheutuvia vaikutuksia pitää yleisen kilpailupolitiikan kannalta hyväksyttävänä.

Samalla alalla toimiviin yrittäjiin voidaan soveltaa mielivaltaisesti toisistaan poikkeavia toimitus-, alennus- tai muita ehtoja. Tällainen syrjintä voidaan toteuttaa esimerkiksi siten, että samalle tarvikkeelle myönnettävät alennukset vaihtelevat sen mukaan, kuuluuko ostaja esimerkiksi kyseiseen liikesuhteeseen liittymättömään yhdistykseen vai ei. Syrjinnän lopettamisen edellytyksenä voi myös olla, että sen kohteena oleva yrittäjä ryhtyy myötävaikuttamaan jonkin kilpailunrajoituksen toteuttamiseen. Kilpailunrajoitusta koskevassa sopimuksessa voidaan myös määrätä, että tiettyä taviketta saa myydä vain määrätty edelly-

tykset täyttävälle ostajille tai että tarviketta saa ostaa vain tietyiltä myyjiltä. Toisaalta sellainenkin toimenpide, jolla estetään tai vaikeutetaan toisen elinkeinon harjoittamista, saattaa olla siinä määrin perusteltu, ettei sillä voida katsoa olevan laissa tarkoitettuja vahingollisia vaikutuksia. Rajoituksen voidaan katsoa perustuvan kaupallisesti hyväksyttäviin syihin esimerkiksi tapauksissa, joissa on todettu asiakkaan maksukyvyttömyys tai maksukyvyn heikkeneminen. Hyväksyttävänä syinä hinnamuodostukseen kohdistuvien vaikutusten osalta tulisivat kysymykseen ennen muuta tilanteet, joissa epätäydellinen kilpailu välittömästi johtuu luonnollisesta tavarankiukkuudesta, lainsäädännöstä tai muista viranomaisien toimenpiteistä.

Kilpailuasiamiehestä annetun asetuksen (475/73) 2 §:n mukaan kilpailuasiamiehen tulee ensisijaisesti ottaa käsiteltäväkseen muun muassa sellaisia kilpailunrajoituksia, joilla on huomattavaa merkitystä kuluttajille. Erittäin selvästi kuluttajaintressien huomioon ottaminen tulee esiin lain 15 §:n 1 momentin ensimmäisen vahingollisten vaikutusten ryhmän kohdalla, jonka mukaan lainsäädännön tarkoituksena on edistää kuluttajien kannalta edullista hintakehitystä hintakilpailulla ja liian korkeiden hintojen vastustamisella. Pykälään ehdotetun uuden 2 momentin tarkoituksena onkin painottaa erityisesti kuluttajien etujen huomioon ottamisen tärkeyttä vahingollisten vaikutusten arvioinnissa.

16 §. Kilpailunrajoitusten vahingollisten vaikutusten poistamista koskevissa asioissa toissijainen esityksenteko-oikeus on pykälän 2 momentin mukaan nykyisin elinkeinonharjoittajalla, jota kilpailunrajoitus välittömästi koskee, kuluttajain asianosaiskelpoisella yhteenliittymällä tai palkansaajain keskusjärjestöllä. Esityksentekoon oikeutettuna tahona voi siis elinkeinonharjoittajien puolella esiintyä vain se yksittäinen elinkeinonharjoittaja, jota kilpailunrajoitus välittömästi koskee. Kun kilpailunrajoituksen vaikutusten kohteeksi välittömästi joutuneita elinkeinonharjoittajia voi samanaikaisesti olla useita, saattaa mainittuunlainen menettely käytännössä aiheuttaa hankaluuksia. Tämän vuoksi ehdotetaan, että toissijaiseen esityksentekoon oikeutettujen piiriä laajennettaisiin käsittämään myös asianomaisen toimialan elinkeinonharjoittajien yhdistys ja muu elinkeinonharjoittajien yhteisö, joka edustaa kilpailunrajoituksen välittömään vaikutuspiiriin kuuluvia elinkeinonharjoittajia.

18 §. Kilpailuneuvostossa tapahtuva neuvottelu voidaan nykyään käydä asianosaisten ollessa

länän neuvoston kokouksessa tai, mikäli se katsotaan sopivaksi, neuvoston puheenjohtajan ja asianosaisten kesken. Tämän lisäksi neuvosto tai sen puheenjohtaja voi voimassa olevan 18 §:n 2 momentin mukaan myös neuvotella ainoastaan asianosaisten kanssa. Viimeksi mainittua säännöstä ehdotetaan tarkistettavaksi alkuperäistä tarkoitustaan vastaavaksi siten, että neuvosto tai sen puheenjohtaja voisi neuvotella myös erikseen kunkin asianosaisten kanssa.

Kilpailuneuvostossa tapahtuvassa neuvottelussa voi nykyään elinkeinonharjoittajien puolelta esiintyä asianosaisten vain se elinkeinonharjoittaja, jota kilpailunrajoitus välittömästi koskee. Koska tällaisia elinkeinonharjoittajia voi samanaikaisesti olla lukuisia, esimerkiksi monia pieniä yrityksiä, saattaa neuvottelujen käyminen neuvostossa kaikkien kilpailunrajoituksen vaikutusten kohteeksi joutuneiden elinkeinonharjoittajien kanssa olla käytännössä hankalaa. Tämän vuoksi pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 3 momentti, jonka mukaan neuvosto tai sen puheenjohtaja voisi määrätyin edellytyksin neuvotella yksittäisten elinkeinonharjoittajien asemesta suoraan sellaisen asianomaista toimialaa edustavan elinkeinonharjoittajien yhdistyksen tai muun elinkeinonharjoittajien yhteisön kanssa, joka edustaa kilpailunrajoituksen välittömään vaikutuspiiriin kuuluvia elinkeinonharjoittajia. Tämä olisi kuitenkin poikkeuksellinen menettely ja edellyttäisi, että elinkeinonharjoittajia, joita kilpailunrajoitus välittömästi koskee, on niin monia, ettei neuvottelun käyminen kaikkien elinkeinonharjoittajien kanssa olisi mahdollista ilman kohtuutonta hankaluutta. Ehdotus koskisi sekä tilannetta, jossa esityksen neuvotteluun ryhtymisestä on tehnyt kilpailuasiamies että tilannetta, jossa esityksen ovat toissijaisina esityksentekijöinä tehneet useat yksittäiset elinkeinonharjoittajat. Jos esityksen olisi muutettavaksi ehdotetun 16 §:n 2 momentin mukaisesti tehnyt asianomaista toimialaa edustava elinkeinonharjoittajien yhdistys tai muu yhteisö, käytäisiin myös neuvottelut luonnollisesti kyseisen yhdistyksen tai yhteisön kanssa.

19 §. Kilpailuneuvosto voi sen käsiteltävänä olevassa asiassa nykyään kehottaa asianosaista saapumaan neuvoston kokoukseen sekä velvoittaa tämän esittämään kilpailunrajoitusta selventäviä asiakirjoja. Jos asianosaisten ei täytyä asiakirjojen esittämisvelvollisuutta tai jää ilman laillista estettä saapumatta neuvoston kokoukseen, kilpailuneuvoston on käännäytävä virka-apupyynnöin asianosaisten kotipaikan lääninhallituksen puo-

leen, joka voi velvoittaa asianosaisen sakon uhalla antamaan asiakirjat lääninhallitukselle edelleen kilpailuneuvostolle toimitettaviksi tai saapumaan neuvoston kokoukseen.

Koska virka-avun pyytäminen lääninhallitukselta merkitsee näissä asioissa aiheutonta viivästystä kilpailuneuvoston työskentelyssä, ehdotetaan pykälän 2 momenttia muutettavaksi siten, että kilpailuneuvosto voisi itse sakon uhalla velvoittaa niskuroivaa asianosaista määrääjässä antamaan vaaditut asiakirjat tai saapumaan neuvostoon kuultavaksi. Uhkakakon tuomitsisi ehdotuksen 3 momentin mukaan maksettavaksi asianosaisen kotipaikan lääninhallitus.

22 §. Milloin kilpailuneuvostossa tapahtuva neuvottelu ei ole johtanut kilpailunrajoituksen vahingollisten vaikutusten poistamiseen, neuvoston on päätettävä jatkotoimenpiteistä. Ehdotuksen 22 §:ssä on säännelty ne keinot, jotka kilpailuneuvostolla olisi tällöin käytettävissään. Näitä olisivat kielto ja toimitusveloitteen määrääminen.

Kielto voisi pykälän 1 momentin 1 kohdan mukaan koskea tietyn sopimuksen, sopimusehdon tai muun kilpailua rajoittavan järjestelyn soveltamista. Jottei annettua kieltoa voitaisi kiertää esimerkiksi käyttämällä sopimuksessa toisenlaista kirjoitustapaa tai muuttamalla kilpailua rajoittavaa järjestelyä ainoastaan sillä tavoin, ettei se enää muodollisesti kuulu kiellon piiriin, neuvosto voisi myös kieltää paitsi juuri sen sopimuksen, sopimusehdon tai muun järjestelyn, jota elinkeinonharjoittaja on soveltanut, myös niihin rinnastettavan menettelyn.

Yleensä kilpailuneuvoston ei tule puuttua kahden osapuolen oikeudellisiin suhteisiin enempää kuin on tarpeen tietyn vahingollisen vaikutuksen estämiseksi. Mikäli tästä näkökulmasta olisi mahdollista olla kieltämättä sopimusta kokonaisuudessaan, tulisi kiellon rajoittua juuri siihen tai niihin sopimusehtoihin, jotka aiheuttavat vahingollisen vaikutuksen. Kiellon ei tarvitsisi koskea ainoastaan kahden sopijapuolen välillä solmittua sopimusta. Kysymykseen tulisivat myös tarjotut sopimusehdot, jotka on osoitettu yleisesti jollekin ryhmälle tai erityisesti yhdelle asiakkaalle. Esimerkkeinä mainittakoon toimitussopimusten tai vakiosopimusten ehdot. Niissä voi olla hinnoitteluyhdyntä muita ehtoja, jotka ovat luonteeltaan syrjiviä.

Menettelyn, johon kielto kohdistuu, tulee olla kilpailua rajoittava. Kielto tulisi kohdistaa siihen elinkeinonharjoittajaan, joka soveltaa vaikutuksiltaan vahingollisen kilpailunrajoituksen muo-

dostavaa sopimusta tai sopimusehtoja. Muunlais-tenkin vaikutuksiltaan vahingollisten kilpailua rajoittavien järjestelyjen soveltaminen voitaisiin kieltää. Näihin kuuluvat muun muassa useiden elinkeinonharjoittajien välinen kilpailua rajoittava yhteistoiminta. Kielto voisi tulla koskemaan myös tapausta, jossa ostajat soveltavat boikottisopimusta. Edelleen kielto voisi koskea muun muassa valikoivaa myyntijärjestelmää, kilpailulausekkeita, perustannan valvontaa tai osto- tai myyntiorganisaation muodossa tapahtuvaa yhteistoimintaa.

Kilpailuneuvosto voisi 1 momentin 2 kohdan mukaan määrätä elinkeinonharjoittajalle myös toimitusveloitteen. Neuvosto voisi velvoittaa elinkeinonharjoittajan toimittamaan toiselle elinkeinonharjoittajalle tavaran, palveluksen tai muun hyödykkeen vastaavanlaisilla ehdoilla kuin hän tarjoaa niitä muille vastaavassa asemassa oleville elinkeinonharjoittajille.

Toimitusveloitetta ei ole tarkoitus rajoittaa koskemaan ainoastaan tapauksia, joissa on kysymys varsinaisesta toimituskiellosta. Toimituskieltoon olisi rinnastettava myös tapaukset, joissa tavaran, palveluksen tai muun hyödykkeen toimittaja tosin tarjoaa toimituksia, mutta ainoastaan ehdoilla, jotka selvästi syrjivät sopimus- kumppania muihin ostajiin nähden. Ehtojen tulisi olla vastaavanlaisia kuin ne ehdot, joita toimittaja tarjoaa muille vastaavassa asemassa oleville ostajille. Elinkeinonharjoittajan voidaan katsoa olevan vastaavassa asemassa kuin toinen elinkeinonharjoittaja esimerkiksi silloin, kun elinkeinonharjoittajat kuuluvat samaan markkinointiketjuun tai ryhmittymään. Kuitenkin tällöinkin ostomäärien aiheuttamat erot voivat asettaa elinkeinonharjoittajat jossain määrin eri asemaan.

Toimitusveloitteen tarkoituksena on yrittää saada aikaan sopijapuolten välille liikesuhteet normaaleilla ehdoilla niin pian kuin mahdollista. Kilpailuneuvoston tulisi jo neuvotteluvaiheen aikana hankkia tarpeelliset tiedot voidakseen arvioida ne toimitusehdot, joiden esillä olevassa tapauksessa voidaan katsoa vastaavan elinkeinonharjoittajan muutoin soveltamia ehtoja. Veloitteelle tulisi antaa niin täsmällinen sisältö, ettei siitä synny epäselvyyttä.

Kysymystä muutoksenhakuoikeudesta kilpailuneuvoston päätöksiin käsitellään ehdotuksen 30 §:n kohdalla.

Kilpailuneuvosto voisi pykälän 3 momentin mukaan tehostaa antamaansa kieltoa ja toimitusveloitetta asettamalla uhkakakon niiden rikko-

misen varalta. Uhkasakon tuomitsisi 4 momentin mukaan maksettavaksi asianosaisen kotipaikan lääninhallitus.

23 §. Pykälässä ehdotetaan määrähintakieltoa koskeva säännös palautettavaksi siihen muotoon, jossa se oli taloudellisen kilpailun edistämisestä vuonna 1964 annetussa laissa. Säännöstä ehdotetaan lisäksi täydennettäväksi kieltämällä elinkeinonharjoittajaa asettamasta seuraavalle myyntitai vuokraajaportaalille ilman lupaa myöskään hinnoitteluohjeeksi tiettyä hinnoitteluperustetta, jollei samalla selvästi ilmoiteta, että asetettua hinnoitteluperustetta käyttäen lasketun hinnan saa alittaa.

Nykyisen lain voimaantulon jälkeen tapahtunut kehitys on lisäksi määrähinnoittelun osalta osoittanut, että hyödykkeen myyntiin on tarpeen rinnastaa omaisuuden vuokraaminen. Tämä koskee muun muassa leasing-toimintaa, joka on viime vuosina lisääntynyt. Määrähintakieltoa koskevan pykälän soveltamisalaa ehdotetaan laajennettavaksi siten, että määrähintakielto koskisi myös tavarantoiminnan vuokrausta.

Vuoden 1964 laissa määrähintakieltoa koskeva säännös oli muotoiltu seuraavasti: "tai asettako hinnoitteluohjeeksi tiettyä hintaa, ellei samalla selvästi ilmene, että tämän hinnan saa alittaa". Käytännössä käsite ohjehinta vakiintui tarkoittamaan sitä, että kysymyksessä oli hinta, jonka sai alittaa. Kun vastaava säännös voimassa olevan lain 23 §:ssä nyt kuuluu "tai asettaa ohjehintaa, ellei samalla selvästi ilmoiteta, että tämän hinnan saa alittaa", on käytännössä syntynyt epätietoisuutta siitä, riittääkö ilmaisu ohjehinta jo osoittamaan, että kysymyksessä ei ole sitova hinta.

Koska kilpailunedistämislainsäädäntöä sovellettaessa on kuitenkin katsottu ilmaisun ohjehinta riittävän osoittamaan, että kysymyksessä on vain hintasuositus, jonka alempi myyntiporras voi alittaa, ehdotetaan säännöksen sisällön selkeyttämiseksi, että säännökselle palautettaisiin tältä osin sillä vuoden 1964 laissa ollut sanamuoto.

Pykälässä ehdotetaan kiellettäväksi myös tietyn hinnoitteluperusteen, esimerkiksi markka- tai prosentimääräisen myyntipalkkion, asettaminen hinnoitteluohjeeksi alemmalle myynti- tai vuokraajaportaalille, ellei samalla selvästi ilmoiteta, että asetettua hinnoitteluperustetta käyttäen lasketun hinnan saa alittaa. Tämä lisäys on tarpeen sen vuoksi, että tiettyä hinnoitteluperustetta käyttäen voidaan päätyä samaan lopputulokseen kuin jos olisi asetettu hinnoitteluohjeeksi tietty kiinteä hinta.

25 §. Pykälän 1 momentissa ehdotetaan, että luvan määrähintojen käyttämiseen sekä lain 24 §:ssä tarkoitettujen tarjouskartellien tekemiseen tai soveltamiseen voisi pykälässä säädetyin edellytyksin valtioneuvoston sijasta myöntää kirjallisen hakemuksen perusteella kilpailuneuvosto. Hakemuksen johdosta neuvoston olisi kuultava elinkeinohallitusta ja kilpailuasiamiestä. Pykälän 3 momentin mukaan luvan peruuttamiseksi tarvittaessa niin ikään kilpailuneuvosto. Luvan myöntämisen ja peruuttamisen edellytyksiä ei ehdoteta muutettaviksi.

30 §. Pykälän 1 momentin ensimmäisen lauseen mukaan kilpailuneuvoston päätökseen ei edelleenkään saisi pääsääntöisesti hakea muutosta valittamalla. Siten esimerkiksi neuvotteluun ryhtymistä tai uhkasakon asettamista koskeva neuvoston päätös olisi lopullinen.

Kun kilpailuneuvoston asemaa ehdotetaan esityksessä vahvistettavaksi muun muassa siten, että neuvosto voisi tehdä elinkeinonharjoittajia velvoittavia kieltopäätöksiä sekä määrätä velvoitteita tietyntylaisiin suorituksiin, ei voida katsoa olevan perusteita täydelliselle muutoksenhakukiellolle ottaen huomioon etenkin sen, että kilpailuneuvosto ei ole tuomioistuin ja myös sen, että kilpailunrajoitusten vahingollisuuden arvioimisessa noudatettavat edellytykset jäävät pakostakin jossain määrin epämääräisiksi. Lisäksi voidaan muutoksenhakuoikeutta tässä yhteydessä perustella myös sillä, että mahdollisuudesta viedä kilpailunrajoitusasia valtioneuvoston ratkaistavaksi ehdotetaan esityksessä luovuttavaksi. Lisäksi kilpailunrajoitusten toimeenpanijat ja kilpailunrajoitusten kohteeksi joutuneet tulisi saattaa muutoksenhakuoikeuden käyttämisen suhteen mahdollisimman samanlaiseen asemaan.

Pykälän 1 momentin toisessa lauseessa säännelään tilanteet, joissa muutoksen hakeminen olisi sallittua. Ensinnäkin ehdotetaan, että kilpailuneuvoston 22 §:n 1 momentin nojalla antamaan päätökseen saisi hakea muutosta korkeimmalta hallinto-oikeudelta siinä järjestyksessä kuin muutoksenhausta hallintoasioissa annetussa laissa (154/50) on säädetty. Muutoksenhaun kohteena voisi olla sellainen kilpailuneuvoston päätös, jolla elinkeinonharjoittajaa on kielletty soveltamasta tiettyä sopimusta, sopimusehtoa tai muuta kilpailua rajoittavaa järjestelyä taikka jolla elinkeinonharjoittajaa on velvoitettu toimittamaan tavara, palvelus tai muu hyödyke toiselle elinkeinonharjoittajalle vastaavanlaisilla ehdoilla kuin hän tarjoaa niitä muille vastaavassa asemassa oleville elinkeinonharjoittajille. Muutoksenhakuintenssi

olisi tässä tapauksessa useimmiten kilpailunrajoituksen toimeenpanijalla.

Tehokkuusnäkökohdat kuitenkin edellyttävät, että muutoksenhaku ei saisi estää kilpailuneuvoston edellä mainittujen päätösten täytäntönpäonoa. Tarve nopeiden ratkaisujen saamiseen kilpailunedistämiskysymyksissä on muutoksenhaku mahdollisuudesta huolimatta turvattu ehdottamalla 22 §:n 2 momentissa, että kilpailuneuvoston päätöstä olisi valituksesta huolimatta noudatettava, jollei korkein hallinto-oikeus toisin määrää.

Toisena poikkeuksena muutoksenhakukiellosta olisivat päätökset, joilla esitys neuvotteluun ryhtymisestä jätetään tutkimatta tai hylätään. Kilpailuneuvosto voi jättää neuvotteluesityksen tutkimatta esimerkiksi tilapäisten järjestelyjen tapauksessa. Esitys voidaan hylätä joko sen vuoksi, ettei kysymys ole lainkaan kilpailunrajoituksesta tai että kilpailuneuvosto ryhtyy selvittämään neuvotteluedellytyksiä tulee siihen lopputulokseen, ettei edellytyksiä neuvotteluun ryhtymiselle ole olemassa. Ehdotus merkitsisi muutosta nykytilaan siinä mielessä, että muutoksenhakuoikeuden käyttämiseen ei enää vaikuttaisi se, jätetäänkö esitys heti tutkimatta tai hylätäänkö se heti. Muutoksenhakuoikeus olisi siten olemassa esimerkiksi siinä tapauksessa, että kilpailuneuvosto useamman käsittelykerran jälkeen ja vastineiden pyytämisen jälkeen päätöksellään hylkää esityksen neuvotteluun ryhtymisestä. Muutoksenhakuintressi olisi edellä käsitellyissä tapauksissa yleensä kilpailuasiamiehellä tai kilpailunrajoituksen kohteeksi joutuneella.

Voimassa olevan lain mukaan asianosainen saa hakea muutosta elinkeinohallituksen päätökseen korkeimmalta hallinto-oikeudelta. Lisättäväksi ehdotetun uuden 2 momentin mukaan muutosta ei kuitenkaan saisi hakea päätökseen, jolla elinkeinohallitus on asettanut uhkasakon määräämänsä tietojen ja asiakirjojen esittämisvelvollisuuden tehosteeksi. Menettely olisi tässä kohden yhdenmukainen sen kanssa, mitä kilpailuneuvoston tekemien uhkasakon asettamispäätösten osalta ehdotetaan.

31 §. Pykälään ehdotettu muutos liittyy 22 §:ään ehdotettuun muutokseen.

31 a §. Kilpailunedistämisasiasetuksen 25 §:n mukaan elinkeinohallituksen asiana on valvoa laissa säädettyjen kiellettyjen kilpailunrajoitusten ja valtioneuvoston antamien kieltopäätösten noudattamista sekä ilmoitusvelvollisuudesta ja kiellettyistä kilpailunrajoituksista myönnettyjen poikkeuslupien käyttöä. Asetuksen 27 §:n 3 momen-

tin mukaan elinkeinohallitus on velvollinen avustamaan kilpailuneuvostoa ja kilpailuasiamiestä näille kuuluvien tehtävien hoitamisessa. Käytännössä näiden tehtävien hoitamisessa on toisinaan ilmennyt vaikeuksia riittävien valvontavaltuuksien puuttumisen vuoksi. Myöskään tietojen tai asiakirjojen esittämisvelvollisuuden tehosteeksi asetetusta uhkasakosta ei olisi apua esimerkiksi siinä tapauksessa, että elinkeinonharjoittaja kiistää, että hänellä on hallussaan elinkeinohallituksen vaatimia asiakirjoja. Elinkeinohallituksen valvontamahdollisuuksien parantamiseksi lakiin ehdotetaan tämän vuoksi lisättäväksi uusi 31 a §.

Pykälän 1 momentin mukaan elinkeinohallituksen määräämällä virkamiehellä olisi oikeus kilpailunedistämislain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten noudattamisen valvomiseksi toimittaa tarkastus. Tarkastus, joka voitaisiin toimittaa myös elinkeinonharjoittajan toimitiloissa, olisi kuitenkin poikkeuksellinen toimenpide ja tulisi kysymykseen vain silloin, kun valvonnan suorittaminen muilla keinoin ei olisi mahdollista. Määräys tarkastuksen toimittamisesta annettaisiin kussakin tapauksessa erikseen.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin tarkemmin tarkastuksen toimittamisesta. Säännöksen mukaan elinkeinonharjoittajan sekä elinkeinonharjoittajien yhdistyksen, muun yhteisön ja yhdyselemen olisi vaadittaessa esitettävä elinkeinohallituksen määräämälle virkamiehelle tarkastusta varten liikekirjeenvaihtonsa, kirjanpitoinsa ja muut asiakirjat, joilla voi olla merkitystä lain tai sen nojalla annettujen säännösten tai määräysten noudattamisen valvonnassa. Mainitusta asiakirjojen esittämisvelvollisuuden rikkomisesta aiheutuisi ehdotuksen 34 §:n mukainen rangaistusseuraamus.

Pykälän 3 momentin mukaan poliisin tulisi tarvittaessa antaa virka-apua 1 momentissa tarkoitettua tarkastuksen toimittamisessa.

32 ja 34 §. Ehdotetut muutokset liittyvät 8, 11 ja 19 §:ään ehdotettuihin muutoksiin sekä lakiin lisättäväksi ehdotettuun 31 a §:ään. Esityksen mukaan elinkeinohallitus voisi asettaa lain 11 §:n 1 momentissa tarkoitettua ilmoitus- tai tiedonantovelvollisuuden tehosteeksi uhkasakon. Samoin kilpailuneuvosto voisi esityksen mukaan sakon uhalla velvoittaa asianosaisen antamaan lain 19 §:n 1 momentissa mainitut asiakirjat sekä saapumaan neuvostoon kuultavaksi. Edellä mainittujen velvollisuuksien rikkomisesta ei esityksessä ehdoteta lisäksi säädettäväksi rangaistusseuraamusta.

35 §. Voimassa olevan lain 8 §:n 3 momentin mukaan kilpailunrajoitukset ja niihin tehty muutokset on ilmoitettava elinkeinohallitukselle kolmenkymmenen päivän kuluessa niiden tekemisestä. Ilmoitusvelvollisuuden täyttämättä jättämisestä on rangaistus lain 34 §:n mukaan sakkoa tai enintään kuusi kuukautta vankeutta, jollei rikoksesta ole muualla säädetty ankarampaa rangaistusta. Mainittua rangaistusasteikkoa ei ehdoteta muutettavaksi. Rikoslain 8 luvun 1 §:n 1 momentin 4 kohdan mukaan rangaistusta ei saa tuomita, ellei syytettä ole nostettu kahdessa vuodessa, milloin kovin rangaistus rikoksesta on enintään vuosi vankeutta tai sakkoa.

Jos kilpailunrajoituksen oma-aloitteinen ilmoitusvelvollisuus on laiminlyöty, rangaistukseen tuomitseminen ei näin ollen ole ollut mahdollista, jos kilpailunrajoituksen tekemisestä on ehtinyt kulua kaksi vuotta ja kolmekymmentä päivää eikä syytettä ole tänä aikana nostettu. Näin on siksi, että varsinaisen laiminlyöntirikoksen vanhentuminen katsotaan alkaneeksi silloin, kun velvollisuus viimeistään olisi ollut täytettävä. Tästä syystä ja koska useita ilmoitusvelvollisuuden laiminlyöntitapauksia on käytännössä tullut ilmi vasta useamman vuoden jälkeen kilpailunrajoitusten tekemisestä, ehdotetaan tilanteen korjaamiseksi pykälään lisättäväksi uusi 2 momentti, jonka mukaan syyteoikeuden vanhentumisaika oma-aloitteisen ilmoitusvelvollisuuden laiminlyöntitapauksissa laskettaisiin alkavaksi vasta siitä, kun kilpailunrajoitus on ilmoitusvelvollisen osalta lakannut olemasta voimassa.

2. Voimaantulo

Lainmuutokset ehdotetaan saatettavaksi voi-

maan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun eduskunta on ne hyväksynyt.

Kilpailunrajoitusten ilmoitusvelvollisuutta koskevien lainmuutosten osalta ehdotetaan, että niitä sovellettaisiin ainoastaan lain voimaantulon jälkeen aikaansaatuihin tai toimeenpantuihin kilpailunrajoituksiin. Tämä merkitsee sitä, että uusien säännösten mukainen ilmoitusvelvollisuus ei koskisi ennen tämän lain voimaantuloa aikaansaatuja tai toimeenpantuja ja edelleen voimassa olevia kilpailunrajoituksia, joihin sovellettaisiin tältä osin vanhaa lakia.

Ehdotetut muutokset ovat suurimmalta osalta sellaisia, että ne voidaan saattaa voimaan ilman erityistä siirtymäaika. Kuitenkin erään muotosehdotuksen voimaantulon osalta ehdotetaan siirtymäaika. Esityksessä ehdotetaan kilpailunrajoitusten oma-aloitteista ilmoitusvelvollisuutta osin laajennettavaksi nykyisestään. Lisäksi ilmoitusvelvollisuuden rajoituksia ehdotetaan laissa tarkistettaviksi. Kun lisäksi oma-aloitteisen ilmoitusvelvollisuuden laiminlyönnistä on säädetty rangaistusseuraamus, ehdotetaan, että ehdotuksen 8 §:n 1 momentissa tarkoitetut kilpailunrajoitukset, jotka aikaansaadaan tai toimeenpannaan kolmen kuukauden kuluessa lain voimaantulosta, olisi ilmoitettava elinkeinohallitukselle neljän kuukauden kuluessa lain voimaantulosta. Normaalisti ilmoitukset olisi tehtävä kolmenkymmenen päivän kuluessa kilpailunrajoitusten tai niiden muutosten tekemisestä tai aikaansaamisesta. Tänä siirtymäaikana elinkeinohallitus voisi antaa elinkeinonharjoittajille ilmoitusvelvollisuutta koskevia ohjeita.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

taloudellisen kilpailun edistämisestä annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan taloudellisen kilpailun edistämisestä 25 päivänä toukokuuta 1973 annetun lain (423/73)

14 §:n 2 momentti ja 21 §,

muutetaan 8—11 §, 15 §:n 1 momentti, 16 §:n 2 momentti, 18 §:n 2 momentti, 19 §:n 2 momentti, 22 §, 23 §, 25 §:n 1 ja 3 momentti, 30 §:n 1 momentti, 31 §, 32 §:n 1 momentti ja 34 §, näistä 30 §:n 1 momentti sellaisena kuin se on 17 päivänä kesäkuuta 1977 annetussa laissa (474/77), sekä

lisätään lakiin uusi 8 a ja 8 b §, 15 §:ään uusi 2 momentti, jolloin nykyiset 2 ja 3 momentti siirtyvät 3 ja 4 momentiksi, 18 §:ään uusi 3 momentti, 19 §:ään uusi 3 momentti, 30 §:ään uusi 2 momentti, jolloin nykyinen 2 momentti siirtyy 3 momentiksi, uusi 31 a § sekä 35 §:ään uusi 2 momentti seuraavasti:

8 §

Sopimus, päätös tai muu järjestely, joka veloitaa supistamaan tai rajoittamaan elinkeinotoimintaa tahi noudattamaan määrättyjä hintoja taikka hinnoitteluperusteita, on ilmoitettava elinkeinohallitukselle siten kuin jäljempänä säädetään. Sama koskee tällaiseen järjestelyyn tehtyä muutosta.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu ilmoitusvelvollisuus ei koske sellaista sopimusta, päätöstä tai muuta järjestelyä taikka niiden muutosta, joka on tarkoitettu ilmeisen lyhytaikaiseksi tai johon osallistuvien yritysten yhteinen markkinaosuus vaikutusalueellaan on järjestelyn alaisen hyödykkeen osalta vähäinen.

8 a §

Edellä 8 §:ssä tarkoitetun ilmoituksen on velvollinen tekemään elinkeinonharjoittaja, joka on osallisena sellaisessa sopimuksessa, päätöksessä tai muussa järjestelyssä.

Jos sopimus, päätös tai muu järjestely on aikaansaatu tai toimeenpantu elinkeinonharjoittajien yhdistyksen tai muun yhteisön taikka yhdysselimen toimesta tai välityksellä, ilmoituksen on velvollinen tekemään yhdistyksen, yhteisön tai yhdysselimen hallitus tai, jos sellaista ei ole, henkilö, jonka tehtävänä on yhdistyksen, yhteisön tai yhdysselimen päätösten täytäntöönpanosta huolehtiminen.

Elinkeinohallitus voi myöntää jonkun tai joidenkin ilmoitusvelvollisten osalta poikkeuksen ilmoitusvelvollisuudesta, milloin siihen katsotaan olevan erityisiä syitä.

8 b §

Ilmoitus 8 §:ssä tarkoitettusta sopimuksesta, päätöksestä tai muusta järjestelystä sekä niihin tehdyistä muutoksista on tehtävä kirjallisesti kolmenkymmenen päivän kuluessa sopimuksen tai päätöksen tekemisestä taikka muun järjestelyn aikaansaamisesta. Ilmoitukseen on liitettävä tarpeellinen selvitys.

9 §

Elinkeinonharjoittajan on elinkeinohallituksen kehotuksesta kirjallisesti ilmoitettava sille muutkin kuin 8 §:ssä tarkoitetut kilpailunrajoitukset, joita sopimuksen tai päätöksen perusteella taikka tosiasiallisesti noudatetaan tahi on tarkoitettu noudatettaviksi elinkeinotoiminnassa.

Elinkeinonharjoittaja on myös velvollinen elinkeinohallituksen kehotuksesta kirjallisesti ilmoittamaan, onko hänellä yksinoikeus tai muutoin tosiasiallisesti niin määräävä asema jollakin elinkeinotoiminnan alalla, että sillä voidaan olettaa olevan merkittävää vaikutusta kilpailuolosuhteisiin.

Edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitettuja kilpailunrajoituksia koskevat muutokset elinkeinonhar-

joittajan on ilmoitettava elinkeinohallitukselle tämän kehotuksesta. Ilmoitus on tehtävä kirjallisesti, ja siihen on liitettävä tarpeellinen selvitys.

10 §

Edellä 8 §:ssä sekä 9 §:n 1 ja 3 momentissa tarkoitettuun ilmoitukseen on liitettävä jäljennös sopimuksesta tai päätöksestä. Mikäli elinkeinonharjoittajalla ei ole sopimuksen tai päätöksen sanamuotoa käytettävissään, on sopimuksen tai päätöksen sisältö tarkoin selostettava. Jos kilpailunrajoitus ei perustu sopimukseen tai päätökseen, on ilmoituksessa selostettava, mitä elinkeinotoimintaa kilpailunrajoitus koskee, millä tavoin se on syntynyt ja saatettu elinkeinonharjoittajien tietoon sekä millä tavoin se pyrkii rajoittamaan kilpailua.

Edellä 9 §:n 2 momentissa tarkoitettuun tapauksessa on ilmoitettava ne oikeudelliset ja muut seikat, joihin elinkeinonharjoittajan erikoisasema perustuu, sekä annettava tuotannon tai myynnin laajuudesta, suoritettujen palvelusten määrästä, liikevaihdosta ja muista vastaavista seikoista tiedot, jotka ovat tarpeen sen selvittämiseksi, onko ja missä määrin kysymyksessä sellainen erikoisasema, että kilpailun kyseisellä elinkeinotoiminnan alalla on katsottava puuttuvan tai olevan olennaisesti rajoittunut.

11 §

Joka osallistuu 8 §:ssä tai 9 §:n 1 momentissa tarkoitettuun sopimukseen, päätökseen tai muuhun järjestelyyn tahi jolla on 9 §:n 2 momentissa tarkoitettu erikoisasema, on velvollinen elinkeinohallituksen kehotuksesta antamaan sille kaikki kilpailunrajoituksen sisällön, tarkoituksen ja vaikutuksen selvittämiseksi tarpeelliset tiedot ja asiakirjat.

Elinkeinohallitus voi asettaa tietojen ja asiakirjojen esittämisvelvollisuuden tehosteeksi uhkasakon siltä varalta, että velvollisuutta ei täytetä sitä varten asetetussa määräajassa.

Uhkasakon tuomitsee maksettavaksi asianosaisen kotipaikan lääninhallitus.

15 §

Kilpailunrajoituksella katsotaan olevan vahingollisia vaikutuksia, jos se yleiseltä kannalta sopimattomalla tavalla

- 1) vaikuttaa hinnanmuodostukseen;
- 2) vähentää tehokkuutta elinkeinoelämän piirissä; tai
- 3) estää tai vaikeuttaa toisen elinkeinon harjoittamista.

Vahingollisten vaikutusten arvioinnissa on erityisesti otettava huomioon kuluttajien etu.

16 §

Mikäli kilpailuasiamies ei tee 1 momentissa tarkoitettua esitystä, sen voi tehdä myös elinkeinonharjoittaja, jota kilpailunrajoitus välittömästi koskee, asianomaista toimialaa edustava elinkeinonharjoittajien yhdistys tai muu yhteisö, kuluttajain asianosaistekijä tai muu yhteisö, johon on liittynyt tai johon on liittymässä keskusjärjestö.

18 §

Neuvottelu käydään asianosaisten läsnä ollessa neuvoston kokouksessa tai, mikäli se katsotaan sopivaksi, neuvoston puheenjohtajan ja asianosaisten kesken. Neuvosto tai sen puheenjohtaja voi myös neuvotella erikseen kunkin asianosaisten kanssa. Asianosaiselle on kuitenkin aina varattava tilaisuus olla läsnä lopponeuvottelussa. Asianosaisten esteetön poissaolo ei estä neuvottelun lopettamista.

Jos elinkeinonharjoittajia, joita kilpailunrajoitus välittömästi koskee, on niin monta, ettei 2 momentissa tarkoitettua neuvottelun käynnistäminen kaikkien elinkeinonharjoittajien kanssa ole mahdollista ilman kohtuutonta hankaluutta, neuvosto tai sen puheenjohtaja voi myös neuvotella asianomaista toimialaa edustavan elinkeinonharjoittajien yhdistyksen tai muun yhteisön kanssa.

19 §

Milloin 1 momentissa tarkoitettua asiakirjojen esittämisvelvollisuutta ei täytetä tai asianosainen jää ilman laillista estettä saapumatta neuvoston kokoukseen, kilpailuneuvosto voi sakon uhalla velvoittaa asianosaisten antamaan mainitut asiakirjat tai saapumaan kuultavaksi.

Uhkasakon tuomitsee maksettavaksi asianosaisten kotipaikan lääninhallitus.

22 §

Milloin neuvottelu ei ole johtanut kilpailunrajoituksen vahingollisten vaikutusten poistamiseen, kilpailuneuvosto voi

1) kieltää elinkeinonharjoittajaa soveltamasta tiettyä sopimusta, sopimusehtoa tai muuta kilpailua rajoittavaa järjestelyä taikka niihin rinnastettavaa menettelyä; tai

2) velvoittaa elinkeinonharjoittajan toimittamaan tavarantoimituksen tai palveluksen tai muun hyödykkeen

toiselle elinkeinonharjoittajalle vastaavanlaisilla ehdoilla kuin hän tarjoaa niitä muille vastaavassa asemassa oleville elinkeinonharjoittajille.

Kilpailuneuvoston päätöstä on valituksesta huolimatta noudatettava, jollei korkein hallinto-oikeus toisin määrää.

Edellä 1 momentissa tarkoitetun kiellon tai velvoitteen tehostamiseksi kilpailuneuvosto voi asettaa uhkasakon.

Uhkasakon tuomitsee maksettavaksi asianosaisen kotipaikan lääninhallitus.

23 §

Elinkeinonharjoittaja ei saa ilman lupaa vaatia seuraavalta myyntiportaalta, että kotimaassa myytävien tavaroiden kaupassa ei saa alittaa tiettyä hintaa eikä asettaa seuraavalle myyntiportaalte hinnoitteluoheeksi tiettyä hintaa tai hinnoitteluperustetta, ellei samalla selvästi ilmoiteta, että asetetun hinnan tai asetettua hinnoitteluperustetta käyttäen lasketun hinnan saa alittaa. Sama koskee vastaavasti tavaraa vuokrattaessa sovellettavaa vastiketta tai vastikkeen määräytymisperustetta.

25 §

Edellä 23 ja 24 §:ssä mainitun luvan myöntää kirjallisen hakemuksen perusteella kilpailuneuvosto. Hakemuksen johdosta on kuultava elinkeinohallitusta ja kilpailuasiamiestä.

Jos lupaa käytetään väärin tai jos olosuhteet ovat sen myöntämisen jälkeen olennaisesti muuttuneet, kilpailuneuvosto voi peruuttaa luvan. Peruuttamisesta on kuultava luvanhaltijaa ja kilpailuasiamiestä sekä elinkeinohallitusta.

30 §

Kilpailuneuvoston tämän lain nojalla antamaan päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla. Kilpailuneuvoston 22 §:n 1 momentin nojalla antamaan päätökseen samoin kuin päätökseen, jolla esitys neuvotteluun ryhtymisestä jätetään tutkimatta tai hylätään, saa kuitenkin hakea muutosta korkeimmalta hallinto-oikeudelta siinä järjestyksessä kuin muutoksenhausta hallintoasioissa annetussa laissa (154/50) on säädetty.

Elinkeinhallituksen tämän lain nojalla antamaan muuhun kuin 11 §:n 2 momentissa tarkoitettuun päätökseen saa hakea muutosta korkeimmalta hallinto-oikeudelta siinä järjestyksessä kuin muutoksenhausta hallintoasioissa annetussa laissa on säädetty.

31 §

Sopimukseen tai muuhun järjestelyyn sisältyvää ehtoa, joka on 23 ja 24 §:n vastainen tai jonka kilpailuneuvosto on 22 §:n nojalla kieltänyt, ei saa soveltaa tai panna täytäntöön.

31 a §

Elinkeinhallituksen määräämällä virkamiehellä on oikeus tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten noudattamisen valvomiseksi toimittaa tarkastus.

Elinkeinonharjoittajan sekä elinkeinonharjoittajien yhdistyksen, muun yhteisön ja yhdyselimen on vaadittaessa esitettävä 1 momentissa tarkoitetulle virkamiehelle tarkastusta varten liikekirjeenvaihtonsa, kirjanpitoonsa ja muut asiakirjat, joilla voi olla merkitystä tämän lain tai sen nojalla annettujen säännösten tai määräysten noudattamisen valvonnassa.

Poliisin tulee tarvittaessa antaa virka-apua 1 momentissa tarkoitetun tarkastuksen toimittamisessa.

32 §

Edellä 6, 8 ja 9 §:ssä sekä 11 §:n 1 momentissa säädetty ilmoitus- ja tiedonantovelvollisuus sekä 19 §:n 1 momentissa ja 31 a §:n 2 momentissa säädetty velvollisuus asiakirjojen esittämiseen eivät koske teknillisluontoista ammattisalaisuutta.

34 §

Joka rikkoo 23, 24 tai 33 §:ssä säädetyn kiellon taikka jättää täyttämättä 6, 8 tai 9 §:ssä säädetyn ilmoitus- tai tiedonantovelvollisuuden taikka 31 a §:n 2 momentissa säädetyn asiakirjojen esittämisvelvollisuuden tahi tahallansa antaa elinkeinohallitukselle, kilpailuasiamiehelle tai kilpailuneuvostolle näissä tapauksissa tai muutoin väärän ilmoituksen tai muun tiedon, on *kilpailunestämislain rikkomisesta* tuomittava sakkoon tai enintään kuudeksi kuukaudeksi vankeuteen, jollei rikoksesta ole muualla säädetty ankarampaa rangaistusta.

35 §

Syyteoikeuden vanhentumisaika 8 b §:n mukaisen ilmoitusvelvollisuuden laiminlyömisestä lasketaan alkavaksi siitä, kun 8 §:n 1 momentissa tarkoitettu sopimus, päätös tai muu järjestely on ilmoitusvelvollisen osalta lakannut olemasta voimassa.

Tämä laki tulee voimaan päivänä
kuuta 198 .

Kilpailunrajoitusten ilmoitusvelvollisuutta koskevia lainmuutoksia sovelletaan ainoastaan lain voimaantulon jälkeen aikaansaatuihin tai toimeenpantuihin kilpailunrajoituksiin.

Lain 8 §:n 1 momentissa tarkoitettut kilpailunrajoitukset, jotka aikaansaadaan tai toimeenpantaan kolmen kuukauden kuluessa lain voimaantulosta, on 8 b §:n 1 momentista poiketen ilmoitettava elinkeinohallitukselle neljän kuukauden kuluessa lain voimaantulosta.

Helsingissä 1 päivänä kesäkuuta 1984

Tasavallan Presidentti
MAUNO KOIVISTO

Ministeri *Jermu Laine*

Laki

taloudellisen kilpailun edistämisestä annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan taloudellisen kilpailun edistämisestä 25 päivänä toukokuuta 1973 annetun lain (423/73) 14 §:n 2 momentti ja 21 §,

muutetaan 8—11 §, 15 §:n 1 momentti, 16 §:n 2 momentti, 18 §:n 2 momentti, 19 §:n 2 momentti, 22 §, 23 §, 25 §:n 1 ja 3 momentti, 30 §:n 1 momentti, 31 §, 32 §:n 1 momentti ja 34 §, näistä 30 §:n 1 momentti sellaisena kuin se on 17 päivänä kesäkuuta 1977 annetussa laissa (474/77), sekä

lisätään lakiin uusi 8 a ja 8 b §, 15 §:ään uusi 2 momentti, jolloin nykyiset 2 ja 3 momentti siirtyvät 3 ja 4 momentiksi, 18 §:ään uusi 3 momentti, 19 §:ään uusi 3 momentti, 30 §:ään uusi 2 momentti, jolloin nykyinen 2 momentti siirtyy 3 momentiksi, uusi 31 a § sekä 35 §:ään uusi 2 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

8 §

Elinkeinonharjoittajain yhdistys tai muu yhteisö taikka yhdyselin on velvollinen elinkeinohallitukselle ilmoittamaan yhteisön tai yhdyselimen toimesta tai välityksin aikaansaadun tai toimeenpannun sopimuksen tai päätöksen tahi muun järjestelyn, joka velvoittaa supistamaan tai rajoittamaan elinkeinotoimintaa tahi noudattamaan määrättyjä hintoja taikka hinnoitteluperusteita.

Elinkeinonharjoittaja on velvollinen elinkeinohallitukselle ilmoittamaan sellaisen sopimuksen tai päätöksen tahi muun järjestelyn, jossa hän on osallisena ja joka velvoittaa häntä tai toista elinkeinonharjoittajaa noudattamaan määrättyjä hintoja tai hinnoitteluperusteita. Edellä tässä momentissa tarkoitettu ilmoitusvelvollisuus koskee vain niitä asetuksella tarkemmin säädettäviä tapauksia, joilla voi olla huomattavaa merkitystä hyödykkeen tilaajille, asianomaisen toimialan muille elinkeinonharjoittajille tahi laajoille kuluttajapiireille.

Ilmoitus sopimuksen tai päätöksen tekemisestä tahi järjestelystä sekä niihin tehdyistä muutoksista on tehtävä kolmenkymmenen päivän kuluessa elinkeinohallitukselle.

Kilpailuneuvosto voi myöntää poikkeuksia 1 ja 2 momentissa säädetyistä ilmoitusvelvollisuuksista.

Ehdotus

8 §

Sopimus, päätös tai muu järjestely, joka velvoittaa supistamaan tai rajoittamaan elinkeinotoimintaa tahi noudattamaan määrättyjä hintoja taikka hinnoitteluperusteita, on ilmoitettava elinkeinohallitukselle siten kuin jäljempänä säädetään. Sama koskee tällaiseen järjestelyyn tehtyä muutosta.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu ilmoitusvelvollisuus ei koske sellaista sopimusta, päätöstä tai muuta järjestelyä taikka niiden muutosta, joka on tarkoitettu ilmeisen lyhytaikaiseksi tai johon osallistuvien yritysten yhteinen markkinaosuus vaikutusalueellaan on järjestelyn alaisen hyödykkeen osalta vähäinen.

Voimassa oleva laki

Tämän pykälän 1 momentissa tarkoitetun ilmoitusvelvollisuuden täyttäminen kuuluu yhdistyksen tai muun yhteisön taikka yhdyselemen hallitukselle tahi, mikäli sellaista ei ole, henkilölle, jonka tehtäväksi on annettu yhteisön tahi yhdyselemen päätösten täytäntöönpanosta huolehtiminen.

Ehdotus

8 a §

Edellä 8 §:ssä tarkoitetun ilmoituksen on velvollinen tekemään elinkeinonharjoittaja, joka on osallisena sellaisessa sopimuksessa, päätöksessä tai muussa järjestelyssä.

Jos sopimus, päätös tai muu järjestely on aikaansaatu tai toimeenpantu elinkeinonharjoittajien yhdistyksen tai muun yhteisön taikka yhdyselemen toimesta tai välityksellä, ilmoituksen on velvollinen tekemään yhdistyksen, yhteisön tai yhdyselemen hallitus tai, jos sellaista ei ole, henkilö, jonka tehtävänä on yhdistyksen, yhteisön tai yhdyselemen päätösten täytäntöönpanosta huolehtiminen.

Elinkeinohallitus voi myöntää jonkun tai joidenkin ilmoitusvelvollisten osalta poikkeuksen ilmoitusvelvollisuudesta, milloin siihen katsotaan olevan erityisiä syitä.

8 b §

Ilmoitus 8 §:ssä tarkoitetusta sopimuksesta, päätöksestä tai muusta järjestelystä sekä niihin tehdyistä muutoksista on tehtävä kirjallisesti kolmenkymmenen päivän kuluessa sopimuksen tai päätöksen tekemisestä taikka muun järjestelyn aikaansaamisesta. Ilmoitukseen on liitettävä tarpeellinen selvitys.

9 §

Muutkin kuin 8 §:ssä tarkoitetut kilpailunrajoitukset, joita sopimuksen perusteella tai tosiasiallisesti elinkeinotoiminnassa noudatetaan tahi on tarkoitettu noudatettaviksi, elinkeinonharjoittajan on ilmoitettava elinkeinohallitukselle tämän kehotuksesta.

Elinkeinonharjoittaja on myös velvollinen kehotuksesta ilmoittamaan, onko hänellä yksinoikeus tai muutoin tosiasiallisesti niin määräävä asema jollakin elinkeinotoiminnan alalla, että kilpailun on katsottava tältä alalta puuttuvan tai olevan olennaisesti rajoitettu.

9 §

Elinkeinonharjoittajan on elinkeinohallituksen kehotuksesta kirjallisesti ilmoitettava sille muutkin kuin 8 §:ssä tarkoitetut kilpailunrajoitukset, joita sopimuksen tai päätöksen perusteella taikka tosiasiallisesti noudatetaan tahi on tarkoitettu noudatettaviksi elinkeinotoiminnassa.

Elinkeinonharjoittaja on myös velvollinen elinkeinohallituksen kehotuksesta kirjallisesti ilmoittamaan, onko hänellä yksinoikeus tai muutoin tosiasiallisesti niin määräävä asema jollakin elinkeinotoiminnan alalla, että sillä voidaan olettaa olevan merkittävää vaikutusta kilpailuolosuhteisiin.

Edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitettuja kilpailunrajoituksia koskevat muutokset elinkeinonhar-

Voimassa oleva laki

10 §

Elinkeinohallitukselle annettavaan 8 §:ssä ja 9 §:n 1 momentissa tarkoitettuun ilmoitukseen on liitettävä jäljennös sopimuksesta. Mikäli asianomaisella ei ole sopimuksen sanamuotoa käytettävissään, on sopimuksen sisältö tarkoin selostettava. Jos kilpailunrajoitus ei perustu sopimukseen, on ilmoituksessa selostettava, mitä elinkeinotoimintaa kilpailunrajoitus koskee, millä tavoin se on syntynyt ja saatettu elinkeinonharjoittajain tietoon sekä millä tavoin se pyrkii kilpailua rajoittamaan.

Vastaavasti 9 §:n 2 momentissa tarkoitettussa tapauksessa on ilmoitettava ne oikeudelliset ja muut seikat, joihin asianomaisen erikoisasema perustuu, sekä annettava tuotannon tai myynnin laajuudesta, suoritettujen palvelusten määrästä, liikevaihdosta tai muusta sellaisesta tiedot, jotka ovat tarpeen sen selvittämiseksi, onko ja missä määrin kysymyksessä laissa tarkoitettu erikoisasema.

11 §

Joka osallistuu 8 tai 9 §:ssä tarkoitettuun sopimukseen, päätökseen tai muuhun järjestylyyn tahi jolla on 9 §:n 2 momentissa tarkoitettu erikoisasema, on velvollinen elinkeinohallituksen kehotuksesta antamaan tälle kaikki kilpailunrajoituksen sisällön, tarkoituksen ja vaikutuksen selvittämiseksi tarpeelliset tiedot ja asiakirjat.

Muutosta koskeva ilmoitus on tehtävä elinkeinohallitukselle kirjallisesti ja ilmoitukseen on liitettävä tarpeellinen selvitys.

15 §

Kilpailunrajoituksella katsotaan olevan vahin-

Ehdotus

joittajan on ilmoitettava elinkeinohallitukselle tämän kehotuksesta. Ilmoitus on tehtävä kirjallisesti, ja siihen on liitettävä tarpeellinen selvitys.

10 §

Edellä 8 §:ssä sekä 9 §:n 1 ja 3 momentissa tarkoitettuun ilmoitukseen on liitettävä jäljennös sopimuksesta tai päätöksestä. Mikäli elinkeinonharjoittajalla ei ole sopimuksen tai päätöksen sanamuotoa käytettävissään, on sopimuksen tai päätöksen sisältö tarkoin selostettava. Jos kilpailunrajoitus ei perustu sopimukseen tai päätökseen, on ilmoituksessa selostettava, mitä elinkeinotoimintaa kilpailunrajoitus koskee, millä tavoin se on syntynyt ja saatettu elinkeinonharjoittajien tietoon sekä millä tavoin se pyrkii rajoittamaan kilpailua.

Edellä 9 §:n 2 momentissa tarkoitettussa tapauksessa on ilmoitettava ne oikeudelliset ja muut seikat, joihin elinkeinonharjoittajan erikoisasema perustuu, sekä annettava tuotannon tai myynnin laajuudesta, suoritettujen palvelusten määrästä, liikevaihdosta ja muista vastaavista seikoista tiedot, jotka ovat tarpeen sen selvittämiseksi, onko ja missä määrin kysymyksessä sellainen erikoisasema, että kilpailun kyseisellä elinkeinotoiminnan alalla on katsottava puuttuvan tai olevan olennaisesti rajoittunut.

11 §

Joka osallistuu 8 §:ssä tai 9 §:n 1 momentissa tarkoitettuun sopimukseen, päätökseen tai muuhun järjestylyyn tahi jolla on 9 §:n 2 momentissa tarkoitettu erikoisasema, on velvollinen elinkeinohallituksen kehotuksesta antamaan sille kaikki kilpailunrajoituksen sisällön, tarkoituksen ja vaikutuksen selvittämiseksi tarpeelliset tiedot ja asiakirjat.

Elinkeinohallitus voi asettaa tietojen ja asiakirjojen esittämisvelvollisuuden tehosteeksi uhkasakon siltä varalta, että velvollisuutta ei täytetä sitä varten asetetussa määräajassa.

Uhkasakon tuomitsee maksettavaksi asianosaisen kotipaikan lääninhallitus.

14 §

(2 mom. kumotaan)

15 §

Kilpailunrajoituksella katsotaan olevan vahin-

Voimassa oleva laki

gollisia vaikutuksia, milloin se yleiseltä kannalta merkittävällä tavalla aiheuttaa tai ilmeisesti saattaa aiheuttaa kohtuuttomia hintoja tai toimitusehtoja tahi ilman hyväksyttävää syytä rajoittaa toimintamahdollisuuksia elinkeinoelämän piirissä taikka vaikeuttaa elinkeinon harjoittamista.

Ehdotus

gollisia vaikutuksia, jos se yleiseltä kannalta sopimattomalla tavalla

- 1) vaikuttaa hinnanmuodostukseen;
- 2) vähentää tehokkuutta elinkeinoelämän piirissä; tai
- 3) estää tai vaikeuttaa toisen elinkeinon harjoittamista.

Vahingollisten vaikutusten arvioinnissa on erityisesti otettava huomioon kuluttajien etu.

16 §

Mikäli kilpailuasiamies ei tee 1 momentissa tarkoitettua esitystä, voi sen tehdä myös elinkeinonharjoittaja, jota kilpailunrajoitus välittömästi koskee, kuluttajain asianosaiskelpoinen yhteenliittymä tai palkansaajain keskusjärjestö.

Mikäli kilpailuasiamies ei tee 1 momentissa tarkoitettua esitystä, sen voi tehdä myös elinkeinonharjoittaja, jota kilpailunrajoitus välittömästi koskee, *asianomaista toimialaa edustava elinkeinonharjoittajien yhdistys tai muu yhteisö*, kuluttajain asianosaiskelpoinen yhteenliittymä tai *palkansaajien keskusjärjestö*.

18 §

Neuvottelu käydään asianosaisten läsnä ollessa neuvoston kokouksessa tai, mikäli se katsotaan sopivaksi, neuvoston puheenjohtajan ja asianosaisten kesken. Neuvosto tai sen puheenjohtaja voi myös neuvotella ainoastaan asianosaisten kanssa. Asianosaiselle on kuitenkin aina varattava tilaisuus olla läsnä loppuneuvottelussa. Asianosaisten esteetön poissaolo ei estä neuvottelun loppettamista.

Neuvottelu käydään asianosaisten läsnä ollessa neuvoston kokouksessa tai, mikäli se katsotaan sopivaksi, neuvoston puheenjohtajan ja asianosaisten kesken. Neuvosto tai sen puheenjohtaja voi myös neuvotella *erikseen kunkin* asianosaisten kanssa. Asianosaiselle on kuitenkin aina varattava tilaisuus olla läsnä loppuneuvottelussa. Asianosaisten esteetön poissaolo ei estä neuvottelun loppettamista.

Jos elinkeinonharjoittajia, joita kilpailunrajoitus välittömästi koskee, on niin monta, ettei 2 momentissa tarkoitetun neuvottelun käyminen kaikkien elinkeinonharjoittajien kanssa ole mahdollista ilman kohtuutonta hankaluutta, neuvosto tai sen puheenjohtaja voi myös neuvotella asianomaista toimialaa edustavan elinkeinonharjoittajien yhdistyksen tai muun yhteisön kanssa.

19 §

Milloin 1 momentissa tarkoitettua asiakirjojen esittämisvelvollisuutta ei täydetä tai asianosainen jää ilman laillista estettä neuvoston kokoukseen saapumatta, kilpailuneuvosto voi *kääntyä asianosaisten kotipaikan lääninhallituksen puoleen, joka velvoittakoon asianosaisten sakon uhalla antamaan asiakirjat lääninhallitukselle sen toimesta*

Milloin 1 momentissa tarkoitettua asiakirjojen esittämisvelvollisuutta ei täydetä tai asianosainen jää ilman laillista estettä saapumatta neuvoston kokoukseen, kilpailuneuvosto voi *sakon uhalla velvoittaa asianosaisten antamaan mainitut asiakirjat tai saapumaan kuultavaksi.*

Voimassa oleva laki

kilpailuneuvostolle toimitettaviksi tai neuvoston kokoukseen saapumaan. Jollei asianosainen uhkasakosta huolimatta täytyä annettua määrystä, lääninhallitus voi tuomittuaan ensimmäisen uhkasakon asettaa toisen uhkasakon. Tällainen asia lääninhallituksessa on käsiteltävä kiireellisenä.

21 §

Milloin neuvottelu ei ole johtanut kilpailunrajoituksen vahingollisten vaikutusten poistamiseen, kilpailuneuvoston tulee ilmoittaa siitä valtioneuvostolle.

22 §

Valtioneuvosto voi 21 §:ssä tarkoitetussa tapauksessa kilpailuneuvoston esityksestä määräjäksi kieltää kilpailunrajoituksen toimeenpanemisen ja noudattamisen, mikäli sen on katsottava aiheuttavan yleiseltä kannalta vahingollisia vaikutuksia.

Edellä 1 momentissa tarkoitetun kiellon noudattamiseksi valtioneuvosto voi määrätä kiellon rikkomisen varalta uhkasakon elinkeinonharjoittajalle tai elinkeinonharjoittajain yhdistykselle taikka muulle yhteisölle.

Valtioneuvosto voi 1 momentissa mainituilla edellytyksillä uudelleen kieltää saman kilpailunrajoituksen, jos kilpailuneuvosto edellisen kieltopäätöksen voimassaoloajan päättymisen jälkeen 4 luvun säännösten mukaisesti toimeenpannun neuvottelun jälkeen niin esittää.

Uhkasakon tuomitsee asianosaisen kotipaikan lääninhallitus.

23 §

Elinkeinonharjoittaja ei saa ilman lupaa vaatia seuraavalta myyntiporralta, että kotimaassa myytävien tavaroiden kaupassa ei saa alittaa tiettyä hintaa tai asettaa ohjehintaa, ellei samalla selvästi ilmoiteta, että tämän hinnan saa alittaa.

Ehdotus

Uhkasakon tuomitsee maksettavaksi asianosaisen kotipaikan lääninhallitus.

(Pykälä kumotaan)

22 §

Milloin neuvottelu ei ole johtanut kilpailunrajoituksen vahingollisten vaikutusten poistamiseen, kilpailuneuvosto voi

1) *kieltää elinkeinonharjoittajaa soveltamasta tiettyä sopimusta, sopimusehtoa tai muuta kilpailua rajoittavaa järjestelyä taikka niihin rinnastettavaa menettelyä; tai*

2) *velvoittaa elinkeinonharjoittajan toimittamaan tavaran, palveluksen tai muun hyödykkeen toiselle elinkeinonharjoittajalle vastaavanlaisilla ehdoilla kuin hän tarjoaa niitä muille vastaavassa asemassa oleville elinkeinonharjoittajille.*

Kilpailuneuvoston päätöstä on valituksesta huolimatta noudatettava, jollei korkein hallinto-oikeus toisin määrää.

Edellä 1 momentissa tarkoitetun kiellon tai velvoitteen tehostamiseksi kilpailuneuvosto voi asettaa uhkasakon.

Uhkasakon tuomitsee maksettavaksi asianosaisen kotipaikan lääninhallitus.

23 §

Elinkeinonharjoittaja ei saa ilman lupaa vaatia seuraavalta myyntiporralta, että kotimaassa myytävien tavaroiden kaupassa ei saa alittaa tiettyä hintaa eikä asettaa seuraavalle myyntiporralle hinnoitteluehdeksi tiettyä hintaa tai hinnoitteluperustetta, ellei samalla selvästi ilmoiteta, että asetetun hinnan tai asetettua hinnoitteluperustetta käyttäen lasketun hinnan saa alittaa.

Voimassa oleva laki

25 §

Edellä 23 ja 24 §:ssä mainitun luvan myöntää kirjallisen hakemuksen perusteella valtioneuvosto. Hakemuksen johdosta on kuultava kilpailuneuvostoa ja kilpailuasiamiestä.

Jos lupaa käytetään väärin tai jos sen myöntämisen jälkeen olosuhteet ovat olennaisesti muuttuneet, valtioneuvosto voi peruuttaa luvan. Peruttamisesta on kuultava luvanhaltijaa ja kilpailuasiamiestä sekä kilpailuneuvostoa.

30 §

Kilpailuneuvoston tämän lain nojalla antamaan muuhun kuin 17 §:n 1 momentissa tarkoitettuun päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla. Elinkeinohallituksen päätökseen saa asianosainen hakea muutosta korkeimmalta hallinto-oikeudelta siinä järjestyksessä kuin muutoksenhausta hallintoasioissa annetussa laissa (154/50) on säädetty.

31 §

Sopimukseen tai muuhun järjestelyyn sisältyvää ehtoa, joka on tämän lain 23 tai 24 §:n vastainen tai jonka valtioneuvosto on 22 §:n nojalla kieltänyt, ei saa soveltaa tai panna täytäntöön.

Ehdotus

Sama koskee vastaavasti tavaraa vuokrattaessa sovellettavaa vastiketta tai vastikkeen määräytymisperustetta.

25 §

Edellä 23 ja 24 §:ssä mainitun luvan myöntää kirjallisen hakemuksen perusteella kilpailuneuvosto. Hakemuksen johdosta on kuultava elinkeinohallitusta ja kilpailuasiamiestä.

Jos lupaa käytetään väärin tai jos olosuhteet ovat sen myöntämisen jälkeen olennaisesti muuttuneet, kilpailuneuvosto voi peruuttaa luvan. Peruttamisesta on kuultava luvanhaltijaa ja kilpailuasiamiestä sekä elinkeinohallitusta.

30 §

Kilpailuneuvoston tämän lain nojalla antamaan päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla. Kilpailuneuvoston 22 §:n 1 momentin nojalla antamaan päätökseen samoin kuin päätökseen, jolla esitys neuvotteluun ryhtymisestä jätetään tutkimatta tai hylätään, saa kuitenkin hakea muutosta korkeimmalta hallinto-oikeudelta siinä järjestyksessä kuin muutoksenhausta hallintoasioissa annetussa laissa (154/50) on säädetty.

Elinkeinohallituksen tämän lain nojalla antamaan muuhun kuin 11 §:n 2 momentissa tarkoitettuun päätökseen saa hakea muutosta korkeimmalta hallinto-oikeudelta siinä järjestyksessä kuin muutoksenhausta hallintoasioissa annetussa laissa on säädetty.

31 §

Sopimukseen tai muuhun järjestelyyn sisältyvää ehtoa, joka on 23 ja 24 §:n vastainen tai jonka kilpailuneuvosto on 22 §:n nojalla kieltänyt, ei saa soveltaa tai panna täytäntöön.

31 a §

Elinkeinohallituksen määräämällä virkamiehellä on oikeus tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten noudattamisen valvomiseksi toimittaa tarkastus.

Elinkeinonharjoittajan sekä elinkeinonharjoittajien yhdistyksen, muun yhteisön ja yhdistyksen tarkoitettulle virkamiehelle tarkastusta varten liikekirjeenvaihtonsa, kirjanpitonsa ja muut asiakirjat, joilla voi olla merkitystä tämän lain tai sen

Voimassa oleva laki

Ehdotus

nojalla annettujen säännösten tai määräysten noudattamisen valvonnassa.

Poliisin tulee tarvittaessa antaa virka-apua 1 momentissa tarkoitettun tarkastuksen toimittamisessa.

32 §

Edellä 6, 8, 9 ja 11 §:ssä säädetty ilmoitus- ja tiedoksiantovelvollisuus sekä 19 §:ssä säädetty velvollisuus asiakirjojen esittämiseen ei koske teknillisluontoista ammattisalaisuutta.

32 §

Edellä 6, 8 ja 9 §:ssä sekä 11 §:n 1 momentissa säädetty ilmoitus- ja tiedonantovelvollisuus sekä 19 §:n 1 momentissa ja 31 a §:n 2 momentissa säädetty velvollisuus asiakirjojen esittämiseen eivät koske teknillisluontoista ammattisalaisuutta.

34 §

Joka rikkoo 23, 24 tai 33 §:ssä säädetyn kiellon taikka, joka jättää täyttämättä 6, 8, 9 tai 11 §:ssä säädetyn ilmoitus- tai tiedonantovelvollisuuden tahti tahallansa antaa elinkeinohallitukselle, kilpailuasiamiehelle tai kilpailuneuvostolle näissä tapauksissa tai muutoin väärän ilmoituksen tai muun tiedon, on tuomittava sakkoon tai enintään kuudeksi kuukaudeksi vankeuteen, jollei rikoksesta ole muualla säädetty ankarampaa rangaistusta.

34 §

Joka rikkoo 23, 24 tai 33 §:ssä säädetyn kiellon taikka jättää täyttämättä 6, 8 tai 9 §:ssä säädetyn ilmoitus- tai tiedonantovelvollisuuden taikka 31 a §:n 2 momentissa säädetyn asiakirjojen esittämisvelvollisuuden tahti tahallansa antaa elinkeinohallitukselle, kilpailuasiamiehelle tai kilpailuneuvostolle näissä tapauksissa tai muutoin väärän ilmoituksen tai muun tiedon, on kilpailunestämislain rikkomisesta tuomittava sakkoon tai enintään kuudeksi kuukaudeksi vankeuteen, jollei rikoksesta ole muualla säädetty ankarampaa rangaistusta.

35 §

Syyteoikeuden vanhentumisaika 8 b §:n mukaisen ilmoitusvelvollisuuden laiminlyömisestä lasketaan alkavaksi siitä, kun 8 §:n 1 momentissa tarkoitettu sopimus, päätös tai muu järjestely on ilmoitusvelvollisen osalta lakannut olemasta voimassa.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 198 .

Kilpailunrajoitusten ilmoitusvelvollisuutta koskevia lainmuutoksia sovelletaan ainoastaan lain voimaantulon jälkeen aikaansaatuihin tai toimeenpantuihin kilpailunrajoituksiin.

Lain 8 §:n 1 momentissa tarkoitettut kilpailunrajoitukset, jotka aikaansaadaan tai toimeenpannaan kolmen kuukauden kuluessa lain voimaantulosta, on 8 b §:n 1 momentista poiketen ilmoitettava elinkeinohallitukselle neljän kuukauden kuluessa lain voimaantulosta.

